

Svetost kao oznaka Crkve

Hnatešin, Zlatko

Master's thesis / Diplomski rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Catholic Faculty of Theology / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Katolički bogoslovni fakultet u Đakovu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:120:855986>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-04-18**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Catholic Faculty of Theology](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ĐAKOVU

SVETOST KAO OZNAKA CRKVE

Diplomski rad

Mentor:

doc. dr. sc. Davor Vuković

Student:

Zlatko Hnatešin

Đakovo, 2016.

Sažetak

U ovom radu osnovni naglasak je na svetosti kao oznaci Crkve. Od četiri oznake Crkve: jedna, sveta, katolička i apostolska, pitanje svetosti često puta je aktualizirano i problematizirano, te je svetost Crkve često puta osporavana. Stoga, nakon uvodnog govora o Crkvi, njezinu postanku, utemeljenju i očitovanju svijetu, te nakon govora o njezinoj preegzistenciji, službi i oznakama, ukazujemo na promatranje i poimanje svetosti kao takve i pojma »svet« u Svetom pismu, te u tradiciji. Potom smo ukazali na svetost Crkve te na njezinu posvećujuću ulogu, kao i na govor o svetosti njezinih pastira i službenika. Nakon toga progovorili smo o misijskoj naravi Crkve i o Mariji kao savršenom uzoru u svetosti.

Potom ukazujemo na prisutnost grijeha u Crkvi koju ne čine samo od »čisti«, nego i grešnici. Osim toga, donosimo neka teološka mišljenja o grijesima u Crkvi te o promatranju Crkve u odnosu na grijeh i prema grijehu. Nastojali smo ukazati i na svijest same Crkve o grijesima unutar nje, ali i na svijest o potrebi stalne obnove i unutarnje reforme Crkve. Na koncu, po uzoru na peto poglavlje dogmatske konstitucije Drugog vatikanskog sabora *Lumen gentium* ukazali smo na sveopći poziv na svetost svih u svetoj Crkvi, kao izazov i zadatak svima kojima Crkva svjedoči i nudi da svoju svetost ostvaruju stalno svojim životom u njezinu krilu, a po nepresušnom uzoru i primjeru koji nam je ostavio Krist Gospodin. Pri tome imamo ljubav kao dar koji smo primili i koji nam može i mora pomoći u postizanju i težnji k ostvarivanju svetosti.

Ključne riječi: Crkva, oznake Crkve, svetost, grijeh, grešnost, ljubav

Summary

HOLINESS AS A MARK OF THE CHURCH

This paper will focus on the holiness of the Church as one of its marks. Out of the four marks of the Church: one, holy, catholic and apostolic, the issue of holiness has been frequently actualised and problematized, as the holiness of the Church has often been disputed. Therefore, after the introductory part about the Church, its origins, foundation and disclosure to the world, and after addressing its pre-existence, services and marks, we will point out the viewing and understanding of the holiness of the Church as such, as well as the term »holy« in the Holy Scripture and Tradition. Afterwards, we will point out the holiness of the Church and its sanctifying role, and mention the holiness of its shepherds and officials. Later on, we will talk about the missionary nature of the Church and Mary as a perfect model of holiness.

Then, we will address the presence of the sin in the Church, which consists not only of the »pure«, but the sinners, as well. Besides that, we will bring out some theological views on the sins in the Church, and relation between the Church and the sin. We attempted to point out the self-awareness of the Church in relation to the sins within Her, but also the awareness of the constant change and inner reform that is needed in the Church. Finally, modeled by the fifth chapter of the dogmatic constitution of the Second vatican Council *Lumen gentium*, we indicated the universal call to holiness within the Holy Church, as well as the challenge and task for all those who are given the testimony and offering of the Church to achieve their holiness in the bosom of the Church, by the inexhaustible model and example given to us by our Lord Jesus Christ. Thereby, we have love as a gift that we received and that can and needs help us to achieve and acquire holiness.

Keywords: Church, marks of the Church, holiness, sin, iniquity, love

Uvod

Crkva je sveopći sakrament spasenja i kao takva ustanovljena je od Krista. Zanimljivo je da se u Evanđeljima spominje tek dva puta : Mt 16, 18 i Mt 18, 17. Ipak, neosporno je njezino utemeljenje od samoga Krista. Ustanovivši Crkvu, Krist je okupio Dvanaesticu i ostavio im poslanje: »Pođite dakle i učinite mojim učenicima sve narode krsteći ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga i učeći ih čuvati sve što sam vam zapovjedio!« (Mt 28, 19 – 20; usp. Mk 16, 14 – 18, Lk 24, 36 – 49, Iv 20, 19 – 23, Dj 1, 6 – 8). Osim toga, dao im je do znanja da njihov put neće biti lagan: »Evo, ja vas šaljem kao ovce među vukove. Čuvajte se ljudi jer će vas predavati vijećima i po svojim će vas sinagogama bičevati. Svi će vas zamrziti zbog imena mog« (Mt 10, 16 – 17.22; usp. Mk 13, 9 – 13, Lk 21, 12 – 17). Ostavlja im snagu u svijetu, koja će ih voditi: »Ako me ljubite, zapovijedi ćete moje čuvati. I ja ću moliti Oca i on će vam dati drugoga Branitelja da bude s vama zauvijek: Duha Istine, kojega svijet ne može primiti jer ga ne poznaje. Vi ga poznajete jer kod vas ostaje i u vama je« (Iv 14, 15 – 17).

To poslanje Crkva vrši do danas preko svojih službenika koji su odabrani od naroda Božjega da vrše njezino poslanje. Tokom povijesti, a i danas, ti službenici nisu uvijek na najbolji način vršili svoju službu, kao što ni narod Božji nije uvijek autentičan i vjerodostojan. Zbog toga je Crkva u povijesti, a i danas, izložena kritikama, osporavana i omalovažavana. Često puta joj se osporava opravdanost, uloga, poslanje, ali i svetost.

Vječna izloženost Crkve takvim kritikama bila je svojevrsna provokacija, ali i motivacija za nastanak ovog rada. Tako je osnovna intencija ovoga rada obraditi poimanje i ulogu svetosti u Crkvi i isprovocirati pitanje povezanosti Crkve i grijeha. Rad je pomalo apologetski jer želi istaknuti neotuđivu svetost Crkve bez obzira na grešnost članova koji ju čine.

U prvom poglavlju govoriti ćemo o samom postanku Crkve, njezinoj povezanosti sa Kristom, njezinom postojanju u Božjem planu oduvijek, o trostrukoj službi Crkve te o njezinim oznakama.

Drugo poglavlje usmjeriti ćemo na pitanje svetosti u Svetom pismu, pokušat ćemo izraz svet povezati uz Crkvu te nešto reći o izrazu sveta Crkva u tradiciji i dokumentima Učiteljstva.

O svetosti Crkve i svetosti u Crkvi, te o posvećujućoj službi Crkve progovoriti ćemo u trećem poglavlju. Također će biti govora i o svetosti pastira i službenika,

misijskoj naravi Crkve, te o neospornom uzoru u svetosti i putokazu na putu svetosti – Blaženoj Djevici Mariji.

Govor o grijesima u Crkvi i o prisutnosti grijeha u njoj, teološka mišljenja o grijesima u Crkvi i govor Drugog vatikanskog sabora o Crkvi i grijehu problematizirat ćemo u četvrtom poglavlju. Također, biti će riječi o nužnosti stalne obnove Crkve kako bi se mogla u njoj očitovati slava Gospodnja.

Peto poglavlje, prvenstveno po uzoru i uz pomoć dogmatske konstitucije Drugog vatikanskog sabora *Lumen gentium*, pokušat će istaknuti izazov poziva svih na svetost te obvezu vjernika odazvati se na taj poziv. Osim toga, htijenje nam je istaknuti jednostavan, a opet zahtjevan put kojim se može doći do svetosti, a to je ljubav.

1. CRKVA KRISTOVA

U kršćanskom govoru riječ Crkva označuje liturgijsku skupštinu, ali također i mjesnu zajednicu ili sveopću zajednicu vjernika. Ta su tri značenja zapravo nerazdvojiva. Crkva je narod koji Bog okuplja u cijelom svijetu. Ona postoji po mjesnim općinama a ostvaruje se u liturgijskom skupu, posebice euharistijskom. Ona živi od Riječi i od Tijela Kristova, postajući tako i sama Tijelom Kristovim (KKC 752). U ovom poglavlju bit će riječi o samom postanku Crkve, te o njezinom ustanovljenju od Krista, o službi Crkve te o njezinom postojanju od početka svijeta u Božjem naumu kao i o njezinom očitovanju u određenom povijesnom razdoblju. Osim toga, prikazat ćemo i oznake Crkve i njihovo porijeklo.

1.1. Postanak Crkve

Crkva¹ je Božji svečani skup, sveta zajednica Gospodnja. Ako polazimo od Objave, Crkva je legitimno društveno zasnovana zajednica u kojoj ostaje prisutnom objava u Isusu Kristu koja je vjerom eshatološki ispunjena kao stvarnost i istina za svijet. Crkva je po svojoj biti trajno prisustvo Bogo – ljudske, slušane i navještane, djelotvorne riječi Božje u svijetu, na neki način sakramentalno jedinstvo znaka i stvari koje se ne mogu niti identificirati niti odijeliti jedno od drugoga.²

Crkva nije nastala u jednom konkretnom trenutku, jednim određenim Isusovim činom. U prošlosti je bilo različitih stavova o tome i mogu se izraziti u nekoliko točaka:³

1.) Katekizam i većina teologa u prošlosti smatrali su da je duhovski događaj glavni izvor Crkve.

2.) Neki su smatrali da utemeljenje Crkve treba gledati u Isusovoj zapovijedi apostolima kojom ih Uskrsli Krist šalje u svijet: »Jedanaestorica podoše u Galileju na goru kamo im je naredio Isus. Kad ga ugledaše, padoše ničice preda nj. A neki posumnjaše. Isus im pristupi i prozbori: „Dana mi je sva vlast na nebu i na zemlji! Pođite dakle i učinite mojim učenicima sve narode krsteći ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga i učeći ih čuvati sve što sam vam zapovjedio! I evo, ja sam s vama u sve dane – do svršetka svijeta“« (usp. Mt 28, 16 – 20). Smatralo se i da se utemeljenje Crkve očituje u podjeli najviše vlasti Petru: »Nakon doručka upita Isus Šimuna Petra: „Šimune

¹ grč. kyriake = gospodnji, Gospodinov; grč. ekklesia = sveti narod

² Usp. K. RAHNER, M. VORGRIMLER, *Teološki rječnik*, UPT, Đakovo, 1992., str. 74 – 76.

³ Usp. L. MARKEŠIĆ, *Crkva Božja*, Svjetlo riječi, Sarajevo, 2005., str. 67. – 68.

Ivanov, ljubiš li me više nego ovi?“ Odgovori mu: „Da, Gospodine, ti znaš da te volim!“ Kaže mu: „Pasi jaganjce moje!“ Upita ga po drugi put: „Šimune Ivanov, ljubiš li me?“ Odgovori mu: „Da, Gospodine, ti znaš da te volim!“ Kaže mu: „Pasi ovce moje!“ Upita ga treći put: „Šimune Ivanov, voliš li me?“ Ražalosti se Petar što ga upita treći put: „Voliš li me?“ pa mu odgovori: „Gospodine, ti sve znaš! Tebi je poznato da te volim.“ Kaže mu Isus: „Pasi ovce moje!“« (usp. Iv 21, 15 – 17)

3.) U zadnje je vrijeme bila raširena teza da je Isusova smrt na križu bila onaj događaj koji je značio nastanak i utemeljenje Crkve.

4.) Neki su gledali dva akta kao konstitutivna pri ustanovljenju Crkve, juridički i pneumatski: podjelu vlasti Petru i apostolima i poslanje Duha Svetoga zajednici učenika.⁴

Crkva je nastajala postepeno, paralelno s Isusovim očitovanjem svijetu. Prvi stupanj je prijelaz Isusa iz nazaretske anonimnosti u proročkog navjestitelja Božjeg kraljevstva. To se zbilo u trenutku krštenja na Jordanu. Tom zgodom čuo se glas iz neba da je Isus ljubljani Sin koji je po očevoj volji i za kojim treba poći (usp. Mt 3, 13 – 17). Daljnji stupanj je okupljanje Dvanaestorice. Izborom i posebnim odgajanjem Dvanaestorice Isus je htio pokazati kontinuitet između Crkve i Izraela, novog i starog saveza, kao različitih stupnjeva jedne povijesti spasenja. U novozavjetnom pojmu i ulozi Dvanaestorice krije se i misao o »Ostatku« o kojem govore proroci Amos, Izaija i Ezekiel, koji će se spasiti kad Božja srdžba padne na nevjernu zaručnicu Izraela. Među Dvanaesticom na čelu je Petar, kojemu Isus mijenja i ime u znak nove službe što mu je podjeljuje. Daljnji korak u stupnjevitom osnivanju Crkve jest Isusova posljednja večera. Ona je povezana uz židovsku Pashu, koja je blagdan oslobođenja iz Egipta i svijesti pripadništva Božjem narodu. Isus daje euharistiju o tom blagdanu da ubuduće aktualizira i uprisutnjuje novi oslobodilački zahvat Božji koji se ostvario po njegovoj smrti i uskrsnuću. Tako je euharistijska gozba etapa na putu osnivanja Crkve, ali i postaja osvježenja gdje se živa i povijesna Crkva neprestano krijepi prisutnim Gospodinom »dok on ne dođe«.⁵

Najodlučniji korak za nastanak Crkve jest Kristova smrt i uskrsnuće. Evanđelisti su tako prikazali muku, smrt i uskrsnuće Isusovo da se vidi kako se oko raspetog i uskrslog Krista počinje okupljati Crkva kao zajednica novozavjetnog naroda Božjega. U smrti Krista rekapitulirani su svi drugi otkupiteljski čini njegova života i time on daje

⁴ Usp. L. MARKEŠIĆ, *Crkva Božja*, Svjetlo riječi, Sarajevo, 2005., str. 67. – 68.

⁵ Usp. M. ZOVKIĆ, *Crkva kao Narod Božji*, KS, Zagreb, 1976., str. 13. – 20.

smisao ostalim svojim djelima i riječima. Po njoj je postao poslušan Ocu (usp. Fil 2, 6 – 11). Njome je postigao milost i novi život koji u Crkvi postaje dostupan svim ljudima. Isusova je smrt neodvojiva od njegova uskrsnuća kao sastavni dio jednog pashalnog misterija. Silazak Duha Svetoga kao daljnji stupanj ojačao je učenike da se u javnosti pokažu kao Isusova zajednica. Duhovi su blagdan očitovanja Crkve. Sveti Luka je u Djelima apostolskim posebno opisao silazak Duha Svetoga kao izvanredni događaj koji je važan za početak prve Crkve. Duh Sveti je silazio i na one koji su prihvatili vjeru i krštenje. Prisutnost Duha u Crkvi pomaže da razumijemo kršćanstvo kao povijesno – eshatološku pojavu. Po ljudskim zakonima jedna vjerska sljedba teško bi se mogla tako brzo širiti Rimskim Carstvom da u njoj nije bio djelotvorno prisutan Duh Kristov. Duh Sveti je omogućio Crkvi da brzo postane katolička, tj. da preraste okvire židovstva u kojem je nikla te da postane otvorena za sve narode i sve kulture, ali da ne podleže napasti helenističkog sinkretizma ili stapanja s drugim religijama. Postanak Crkve veže se uz povijesni nastup, osobu i djelovanje Isusa iz Nazareta, koji je svojom smrću i uskrsnućem postao Krist i Gospodin novozavjetne zajednice vjernika. Njegov život predstavlja utemeljenje Crkve kao sakramenta Krista u svijetu.⁶

1.2. Preegzistencija Crkve

Drugi vatikanski sabor jednom je rečenicom pokazao da je Crkva zapravo cilj djelovanja svih Božjih zahvata: »Crkva je već od početka svijeta bila prikazana u slikama, divno pripremljena u povijesti izraelskog naroda i u Starom zavjetu i ustanovljena u posljednjim vremenima, a napokon je bila očitovana dolaskom Duha i imat će slavan završetak na koncu vjekova. Tada će svi pravedni tamo od Adama, „od pravednog Abela sve do posljednjeg izabranika“ biti kod Oca sjedinjeni u općoj Crkvi« (usp. LG 2).⁷

Ideja je Crkve postojala u Božjem planu još prije stvaranja svijeta i čovjeka kao idejna preegzistentna slika u Božjoj misli predodređenja. Ideja preegzistentne Crkve počinje se u povijesti ostvarivati s počecima svijeta i čovjeka. Ona je u neraskidivoj povezanosti s kozmosom, zato se s pravom može govoriti o njezinu općeljudskom i kozmičkom značenju. Crkva od Adama ima više svojih stadija u povijesti spasenja prije Isusa Krista. Sveto pismo nam pokazuje posebno tri stadija, odnosno tipa crkvenoga života:

⁶ Usp. M. ZOVKIĆ, *Crkva kao Narod Božji*, KS, Zagreb, 1976., str. 13. – 20.

⁷ T. IVANČIĆ, *Crkva. Fundamentalno – teološka ekleziologija*, Teovizija, Zagreb, 2004., str. 139.

a) Općeljudska zajednica s kojom je Bog sklopio savez mira i nade po Noi (usp. Post 9, 8 – 17).

b) Izraelska zajednica koju je Bog stvorio pozivajući Abrahama i sklapajući s njim savez koji će donijeti blagoslov svim narodima (usp. Post 15, 7 – 21, 17, 3 – 14).

c) Narod Božji Staroga zavjeta koji je Bog oblikovao sklapajući s njim savez na Sinaju po Mojsiju (usp. Izl 20 – 24).

U liturgiji Crkve, u rimskom kanonu, izražena je također svijest Crkve o njezinoj povezanosti s pravednicima prije Isusa Krista s kojima sačinjava jednu zajednicu: tu se spominju pravedni sluga Abel, patrijarh naš Abraham i veliki svećenik Melkisedek.⁸ Crkva, dakle, neće nestati sa sudnjim danom, jer će poslije toga svi biti u općoj Crkvi. Očito je da Crkva nije samo neka ustanova religioznog značaja, nego bitno Božje djelovanje u povijesti. Gotovo bismo mogli reći da je cilj stvaranja svijeta bila baš Crkva.⁹

1.3. Crkva kao sveopći sakrament spasenja i znak Krista

Crkva kao novozavjetni narod Božji vidljiva je zajednica vjernika kojoj Krist daruje prikladna sredstva za izvršavanje zajedničkog poziva i poslanja. Dogmatska konstitucija Drugog vatikanskog sabora o Crkvi *Lumen gentium* uči da je zbor onih koji s vjerom gledaju na Krista kao začetnika spasenja i početnika mira Bog sazvaio i učinio ih Crkvom koja svima treba biti vidljivi sakrament ovog spasonosnog jedinstva (usp. LG 9, 3). *Lumen Gentium* još dvaput spominje sakramentalnost Crkve, a osim u ovoj Konstituciji, Sabor sakramentalnost ističe i u Pastoralnoj konstituciji *Gaudium et spes*, te u Konstituciji o liturgiji *Sacrosanctum Concilium* te u Dekretu o misijskom djelovanju Crkve *Ad gentes*. Sabor uči da Crkva jest sakrament, ali da treba sve više postajati sakramentom. Sakramentalnost Crkve izlazi iz sakramentalnosti Krista Gospodina. Crkva je sakrament »ukoliko je u Kristu«. Crkva traje unatoč krhkosti svojih članova i institucija, jedna je unatoč ljudskoj rascjepkanosti vjernika, sveta je unatoč grešnosti pastira i vjernika, baš zato što je Kristova. Obnova vjere i nauke o Crkvi kao sakramentu proizašla je iz teologije znaka. Znakovi nešto pokazuju i daju. Tako je Crkva svojim postankom, djelovanjem i strukturom znak koji vodi Kristu. Ona je znak Krista zato što vjerom, dijeljenjem sakramenata i evangeliziranjem postaje institucija spasenja po Kristu u Duhu. Sakramentalnost je oznaka za neodvojivu

⁸ Usp. L. MARKEŠIĆ, *Crkva Božja*, Svjetlo riječi, Sarajevo, 2005., str. 48. – 50.

⁹ Usp. T. IVANČIĆ, *Crkva. Fundamentalno – teološka ekleziologija*, Teovizija, Zagreb, 2004., str. 139.

pridruživost Crkve Kristu, ali i svijetu. Ona može biti sakrament spasenja i jedinstva samo zato što je u njoj neprestano prisutan Krist te se služi njome da ljude i danas spašava. Crkva je sveopći sakrament ili prsakrament koji obuhvaća sedam privilegiranih znakova susreta s Bogom što ih nazivamo sakramentima. Kao sakrament Crkva je konkretna i povijesna zajednica vjernika.¹⁰

Crkva se u povijesti prvenstveno predstavlja kao odnos sa živim Kristom. Krist ostaje u povijesti, u životu čovjeka, na osoban i stvaran način, s povijesnim živim licem kršćanske zajednice Crkve. Stvarnost te prisutnosti i prirodan kontinuitet između Krista i one prve jezgre Crkve prenose nam i njegovi učenici na mnogim mjestima, primjerice pri izboru Matije za dvanaestog apostola kako bi nadomjestili Judu (usp. Dj 1, 14 – 26). Crkva doživljava sebe kao Isusovu zajednicu jer su se prepuštali njemu živom i prisutnom među njima i jer su učenici prijanjali uz ideale koje je on propovijedao. Kršćanin je prvenstveno onaj tko vjeruje u Kristovo uskrsnuće. Kristovo uskrsnuće znači da Krist nije samo utemeljitelj Crkve, nego da on ostaje njezin nevidljiv, ali prisutni vođa. Možemo stoga reći da je Crkva kontinuitet Krista u povijesti.¹¹

1.4. Trostruka služba Crkve

Crkva je jedinstvena u svom pozivu i poslanju, a to poslanje dijeli se po službama. Služba Crkve je trostruka: proročka, svećenička i pastirska (kraljevska). Tekst Dogmatske konstitucije *Lumen gentium* na latinskom jeziku donosi izraz *munus* koji se na hrvatskom jeziku prevodi sa »služba«, te sa »dužnost«, a latinski *servitium* također se prevodi sa »služba«. Navedeni izraz *munus* označuje da se radi o istom služenju, ali na dvije razine, koje se bitno razlikuju, ne samo stupnjem. Primjerice, opće svećeništvo vjernika i ministerijalno svećeništvo se bitno razlikuju, ali ipak su u međusobnom odnosu jer jedno i drugo imaju na svoj posebni način dio u Kristovom svećeništvu. Ministerijalni svećenik odgaja narod i upravlja njime.¹²

Lutherova reforma zaniijekala je u ime općeg svećenstva svih krštenih vjernika opstojnost i potrebu ministerijalnog svećeništva prezbitera, biskupa i pape. Tridentski sabor definirao je kao dogmu vjere da je Krist ustanovio sedam sakramenata i da je jedan od njih svećenički red. Drugi vatikanski sabor revalorizirao je svećeničku ulogu cijeloga naroda Božjeg, a da se kod toga ne zanijeće ministerijalno svećeništvo. Isus

¹⁰ Usp. M. ZOVKIĆ, *Crkva kao Narod Božji*, KS, Zagreb, 1976., str. 113. – 122.

¹¹ Usp. L. GIUSSANI, *Čemu Crkva?*, Verbum, Split, 2007., str. 90. – 97.

¹² Usp. T. IVANČIĆ, *Crkva. Fundamentalno – teološka ekleziologija*, Teovizija, Zagreb, 2004., str. 215.

nije sebe proglasio svećenikom, ali je egzistencijalno postao svećenik prinošenjem žrtve svoga života i službom Riječi. Petar uči da svi kršteni vjernici jesu kraljevsko svećenstvo i da prinošenjem duhovnih žrtava trebaju postajati sveto svećenstvo.¹³

Krist – Kralj, Prorok i Svećenik, obećao je činiti prisutnim kraljevstvo Božje, navijestio je Riječ Očevu i prinio Bogu neprolaznu žrtvu. On nije kralj uzurpator ni tiranin, nego kralj koji je došao služiti drugima. Tako su i njegovi vjernici kraljevsko svećenstvo koje je zaduženo da nastavlja njegovu kraljevsku, proročku i svećeničku službu uprisutnjujući vrednote kraljevstva nebeskog. Oni ne žele zagospodariti svijetom, nego činiti Boga prisutnim u svijetu. Opće se svećeništvo na najodličniji način izvršuje u slavljenju euharistije, gdje svi vjernici, na čelu s prezbiterom i u kanonskom zajedništvu s papom i mjesnim biskupom, prinose »žrtvu našega pomirenja za mir i na spasenje svega svijeta« (Treća euharistijska molitva). Dogmatska konstitucija *Lumen gentium* za izvršavanje općeg svećeništva stavlja kao uzor prvu kršćansku zajednicu, za koju je rečeno da je bila postojana u nauci apostola, zajedništvu, euharistijskom okupljanju i hvaljenju Boga (usp. Dj 2, 42 – 48).¹⁴

Krist, kojega je Otac posvetio i poslao na svijet, po svojim je apostolima učinio dionicima svoga posvećenja i poslanja njihove nasljednike, tj. biskupe, koji su u različitom stupnju zakonito predali dužnost svoje službe raznim nositeljima u Crkvi. Tako crkvenu, od Boga ustanovljenu službu, u raznim redovima vrše oni koji se već od starine nazivaju biskupima, prezbiterima i đakonima. Premda prezbiteri nemaju najviši stupanj svećeništva, a u obnašanju svoje službe ovise o biskupima, ipak su s njima povezani svećeničkom čašću, te se na sliku Krista, vrhovnog i vječnog svećenika po sakramentu Reda kao pravi svećenici Novoga zavjeta posvećuju za propovijedanje evanđelja, za vođenje vjernika i za vršenje službe Božje (usp. LG 28, 1).

Proročko naviještanje evanđelja je takvo da ono snagom Duha Svetoga pogađa srca i pripravlja ih za obraćenje. Prorok je čovjek koji osluškuje Božji glas i prenosi ga Božjem narodu. Prorok predstavlja kritiku etabliranog kršćanstva jer zove na hod naprijed. On ne dopušta da se Crkva zatvara u sebe i konzervira, nego traži da se stalno obnavlja. Proročki se govor očituje u naviještanju evanđelja. To naviještanje ministerijalno svećeništvo vrši riječju, a laici u prvom redu životom i svjedočenjem. Od

¹³ Usp. M. ZOVKIĆ, *Crkva kao Narod Božji*, KS, Zagreb, 1976., str. 129. – 135.

¹⁴ Usp. M. ZOVKIĆ, *Crkva kao Narod Božji*, KS, Zagreb, 1976., str. 129. – 135.

ministerijalnih svećenika se traži da vjeruju u ono što propovijedaju, da žive ono što vjeruju i da propovijedaju ono što žive.¹⁵

Sabor uči da »sveti narod Božji sudjeluje i u Kristovoj proročkoj zadaći šireći posvuda živo svjedočanstvo o Njemu, osobito živom vjerom i ljubavlju, i prikazujući Bogu hvalbenu žrtvu koja je plod usana što ispovijedaju Njegovo ime« (LG 12, 1). Oni odgonetavaju znakove vremena; svojim gestama i riječima povezuju Boga živoga s njegovim stvorom u jedinstvenosti sadašnjeg trenutka; kritiziraju glumljeni moral i formalističku religioznost; najavljaju Novi savez i mesijanska vremena. Crkva je proročka zajednica jer pristaje na riječ Kristovu, zapisanu u Svetom Pismu i protumačenu u tradiciji. Proročko se obilježje Crkve sastoji u tome da riječ Božju ne samo prihvaća, nego nastoji po njoj živjeti i navješćati je svima narodima. Važna je i proročka zadaća laika: »Krist, veliki prorok, koji je svjedočanstvom života i snagom riječi proglasio Očevo kraljevstvo, ispunja svoju proročku službu sve do punog očitovanja svoje slave, ne samo po hijerarhiji, koja uči u njegovo ime, nego i po laicima, koje za to čini svojim svjedocima i poučava ih osjećajem vjere i milošću riječi da snaga evanđelja svijetli u svagdanjem, obiteljskom i društvenom životu.« (LG 35, 1) Proročka se zadaća cijele Crkve sastoji dakle u svjedočkom unošenju Kristova Duha i spasonosne prisutnosti u svijet u kojem živi i djeluje. Tu zadaću svećenici, biskupi i redovnici ne mogu ostvariti bez suradnje laika.¹⁶

1.5 Oznake Crkve

Crkva u Nicejsko – carigradskom vjerovanju za sebe kaže da je jedna, sveta, katolička i apostolska. Ekleziolozi fundamentalno – teološke orijentacije su iz toga crpili dokaze za vjerodostojnost Crkve. Uz pojam oznaka autori upotrebljavaju i druge pojmove kao vlastitost, dimenzija, vanjski znak Crkve. Jedni obrađuju oznake pod vidom odnosa, gdje se želi pokazati kako različiti dijelovi Crkve imaju razne elemente oznaka. Drugi obrađuju oznake pod vidom svrhe, cilja, gledajući u oznakama ono što Crkva želi postati, za čim stalno teži. Treći uzimaju oznake pod vidom paradoksa – jer je Crkva istodobno sveta i grešna, čista i potrebna čišćenja. Mnogi oznake obrađuju pod ekumenskim vidom, gledajući u njima buduće jedinstvo Crkve, navodi Tomislav Ivančić. Sve četiri oznake Crkve zapravo su znak i stvarnost one vizije koju je izrekao

¹⁵ Usp. T. IVANČIĆ, *Crkva. Fundamentalno – teološka ekleziologija*, Teovizija, Zagreb, 2004., str. 215. – 216.

¹⁶ Usp. M. ZOVKIĆ, *Crkva kao Narod Božji*, KS, Zagreb, 1976., str. 155. – 156.

Drugi vatikanski sabor: »da je Crkva prikazana u stvaranju svijeta, pripremljena u povijesti Izraela, utemeljena u posljednjim vremenima, očitovana na dan Pedesetnice i imat će slavni završetak« (Usp. LG 2).¹⁷

Kristovu Crkvu u Vjeronanju priznajemo jednom, svetom, katoličkom i apostolskom. Ta četiri pridjeva nerazdvojivo su među sobom povezana, kazuju bitne oznake Crkve i njezina poslanja. Krist po Duhu Svetom daje svojoj Crkvi da bude jedna, sveta, katolička i apostolska, te ju poziva da ostvari svaku od tih značajki. Samo vjera može prepoznati da Crkva te svoje vlastitosti ima od svoga božanskog izvora. Ipak, njihova povijesna očitovanja kao znakovi jasno govore i ljudskom razumu. Crkva je, podsjeća Prvi vatikanski sabor, zbog svoje svetosti, svoga katoličkog jedinstva, svoje nepobjedive postojanosti, i sama velik i trajan razlog vjerodostojnosti i nepobitan dokaz svoga božanskog poslanja (Usp. KKC 811 – 812).

Kristova je Crkva u dubinama svoga bića otajstveno nevidljiva, a u svojoj društvenoj pojavi vidljiva. Oboje spada na njezinu bit. Crkva je upućena ljudima i sastoji se od ljudi. Nevidljiva Crkva ne postoji. Crkva je vidljiva po znakovima. Kao što su neiscrpni izvori od kojih Crkva živi i kao što su raznoliki ljudi koji od tih izvora primaju, tako su raznoliki i neiscrpivi znakovi koji očituju Crkvu. Nauk o znakovima Crkve nastao je iz potrebe da se odgovori onima koji ne vjeruju ili drukčije vjeruju. Znak mora biti poznatiji od onog što označuje, mora biti vidljiv i svima dostupan. Znakovi otkrivaju prisutnost Trojedinog Boga koji u Crkvi živi i djeluje. Međusobno se prožimaju pa ih je nemoguće dijeliti. Svrha je nauka o znakovima u prošlosti bila apologetska: htjelo se dokazati koja je prava Crkva. Danas se smatra važnijim pokazati ljepotu Kraljevstva Božjega koje u Crkvi živi i po njoj dolazi u svijet. Crkva danas svoj identitet i svoje božansko porijeklo nastoji više svjedočiti životom, nego dokazivati riječima i perom. Crkva je danas potaknuta i pozvana da pred svijetom doista bude ono što u svojoj biti jest, Crkva svetaca.¹⁸

U ovom poglavlju pokušali smo prikazati Crkvu Kristovu, njezino rođenje iz Kristova potpunog predanja, njezino očitovanje po Duhu Svetom, kako nekada, tako i danas, njezino značenje i nužnost kao sakramenta spasenja te njezinu trostruku službu koja proizlazi iz nasljedovanja Krista kao Svećenika, Proroka i Kralja.

¹⁷ Usp. T. IVANČIĆ, *Crkva. Fundamentalno – teološka ekleziologija*, Teovizija, Zagreb, 2004., str. 321. - 325.

¹⁸ Usp. A. SCHNEIDER, *Crkva*, FTI, Zagreb, 2008., str. 85. – 86.

2. SVETOST U SVETOM PISMU

Svetost postaje vrlo rano u povijesti oznakom Crkve i njezin je neosporan znak. Možemo reći da je svetost sinonim za Crkvu, te da uvijek kada govorimo o Crkvi možemo govoriti i o svetosti. Ovo poglavlje donosi prikaz poimanja svetosti u Svetom Pismu, prvo u Starom, a zatim na poseban način u svjetlu Krista i u Novom Zavjetu. Također, donosimo i kratki presjek govora o svetosti i pojmu svet u prvim stoljećima Crkve i razdoblju Otaca.

2.1 Biblijski pojam svetosti

U Starom zavjetu svet znači čist, izdvojen od ostalih. Svetost je Božje svojstvo. Božja se svetost ne može definirati jer u Bogu nema ništa izvornije od njegove svetosti. Bog nije tek svet, On je svetost u punini. Bog je svet, jer je nedostupan, posve drukčiji od svega ostalog. Bog je svet i zato što ljubi, jer se daje, daje se sav, neprestano, bez pridržaja. Posve je drukčiji od svih ostalih bića, a sav je za druge i baš se po tome od svih razlikuje. Upravo po svojoj svetosti, Bog je stvorenim bićima i neizmjereno dalek i neizrecivo blizak.¹⁹

Boga nazivati svetim znači označiti ga tajnom koju se nikada ne može posve pojmiti: On nadilazi sve, On je posve drukčiji od svega vidljivoga, svega spoznatljivoga i svega što se može objasniti razumom. No, to ne znači da je On dalek i izdvojen. On je jednostavno »Posve – Drugi«, nedostižan, jer je posve drukčiji od svega što vjera spoznaje kao ono što je On stvorio. On nije istovjetan sa svijetom niti je odvojen od njega. U svijetu On je onkraj svijeta. Ovo »onkraj« Biblija hoće izraziti kada kaže da je Bog stvorio svijet svojom riječju: On ostaje nedodirljiv i različit od stvari svijeta, posve Gospodin. Njegova je jedina povezanost sa svijetom njegova riječ. A to znači: kada vjera simboličkim jezikom riječ Božju označava kao stvarateljsku, onda time istodobno izriče i Božju svetost; ona sve što jest razlikuje od njega i promatra ga kao bivstvo svega koje mu daje njegov krajnji smisao.²⁰

R. Latourelle o biblijskom promatranju temelja svetosti kaže da u svetosti u biblijskome smislu opažamo dvije strane:

1. Jedini je Bog svet i svaka svetost dolazi od Boga. Božji je narod svet, Crkva je sveta jer je izabrana, od Boga pozvana, posvećena Bogu i Kristu krštenjem.

¹⁹ Usp. A. SCHNEIDER, *Crkva*, FTI, Zagreb, 2008., str. 110.

²⁰ Usp. A. dos SANTOS VAZ, *Budite sveti jer sam ja, Gospodin, Bog vaš, svet*, u: COMMUNIO, 39 (2013.), br. 118, str. 28. – 36.

2. Inicijativna i darovana svetost koja kao milost dolazi od Boga traži odazovnu svetost od strane čovjeka, tj. etičku svetost.²¹

2.2 Svetost Boga i izabranog naroda

Sve ono što je povezano s Bogom može dobiti pridjev »svet« upravo onoliko koliko je povezano s Bogom. Svet je Božji narod koji je od Boga i usmjeren je na njega. Svete su zapovijedi, zemlja, hram, Jeruzalem, službenici kulta, jer su povezani s Bogom i usmjereni na njega. Svetost naroda Božjega očituje se najbolje i najpotpunije upravo u kultu jer je kult mjesto gdje je Bog posebno prisutan.²²

Riječ svet izvorno označava nešto što je prije svakog čudorednog vrednovanja ponašanja. Opomena koja se pripisuje Bogu »budite sveti jer sam ja, Gospodin, Bog vaš, svet« ne ukazuje u prvom redu na čudorednu normu; ona označava pripadnost Bogu kao što se primjerice pripada obitelji. Potom je pojam svet postupno zadobio etičko vrednovanje, toliko da je biti svet značilo isto što i živjeti svetim životom. Tako je predodžba čudoredne savršenosti uvedena u pojam svetosti.²³

Oni koji su istraživali pojam svetosti u helenizmu, te biblijskom i vanbiblijskom židovstvu ustanovili su da se pod grčkim nazivom *hagios* i hebrejskim *qados* misli prvenstveno na izdvojenost stvari, mjesta ili osoba iz svagdanje uporabe, odstranjenost. Ističe se da novozavjetni i ranokršćanski pojam svetosti ne stoji pod utjecajem helenističkih religija, nego Starog zavjeta i eventualno rabinskog židovstva. U Starom zavjetu svet je najprije Bog. Ova oznaka za Boga znači da je drugačiji od svijeta koji je stvorio. Prisutnošću Boga koji ravna poviješću Izrael postaje odabrani, Božji narod i zato posvećen. U Starom zavjetu Bog poziva na svetost u ritualnom smislu koja je nužna za bilo kakvo kontaktiranje sa sakralnim. No, ne odnosi se svetost samo na obdržavanje čisto ritualnih propisa, nego obuhvaća i moralnu ispravnost, bez koje je svetost nepotpuna. Božja se svetost najviše očituje u tome što je on gospodar povijesti i u djelima koja je učinio u prilog Izraelu: »Vi ste vidjeli što sam učinio Egipćanima; kako sam vas nosio na orlovskim krilima i k sebi vas doveo. Stoga budete li mi se vjerno pokoravali i držali moj Savez, vi ćete mi biti predraga svojina – ta moj je sav svijet. Vi ćete mi biti kraljevstvo svećenika, narod svet« (Izl 19, 4 -6). Kako vidimo, Izrael je svet jer je Božji, Bog ga je izveo i sklopio s njime savez da u moru poganstva

²¹ Usp. M. ZOVKIĆ, *Crkva kao Narod Božji*, KS, Zagreb, 1976., str. 80.

²² Usp. L. MARKEŠIĆ, *Crkva Božja*, Svjetlo riječi, Sarajevo, 2005., str. 204.

²³ Usp. A. dos SANTOS VAZ, *Budite sveti jer sam ja, Gospodin, Bog vaš, svet*, u: COMMUNIO, 39 (2013.), br. 118, str. 28. – 36.

bude jedini narod koji ispravno štije pravog Boga i vrši misionarsku službu. Drugi je aspekt svetosti zadaća koju Izrael ima ostvariti; posvećen je i treba ostati vjeran Bogu vršeći preuzete obveze Saveza. Posvećenost i savezništvo Izraela najbolje dolazi do izražaja kad se narod okupi na liturgiju i slavi vjerske blagdane. Možemo zaključiti da je starozavjetni narod Božji svet zato što sa na njemu očituje milosrđe Božje, što ga je Bog izabrao.²⁴

2.3. Pojam svetosti u Novom zavjetu

U Novom se zavjetu svetim naziva Bog, Krist, anđeli, pojedini vjernici, zajednica vjernika, stvari, mjesta. U evanđeljima je sam Isus nazvan svecem Božjim. »Što ti imaš s nama, Isuse Nazarećanine? Došao si da nas uništiš? Znam tko si: Svetac Božji!« (Mk 1, 24). Time se starozavjetno eminentno Jahvino svojstvo prenosi na Isusa. Kršćani pojedinih mjesnih Crkava, kojima Pavao naslovljava svoje poslanice, nazvani su svetima (*hagioi*), čime se prvenstveno misli na njihov milosni poziv na vjeru, odabranje bez prethodnih zasluga. Činjenicu posvećenosti Pavao najviše tumači krsnim uraštanjem u Krista raspetog i uskrslog, te ustajanjem na novi život u Kristu. Brojni novozavjetni tekstovi govore o posvećenosti pojedinih vjernika koja se dogodila odazivom na vjeru i krštenje, a vezana je uz Isusa Krista i Duha Svetoga. Krist se za Crkvu predao mukom i smrću na križu te je neprestano prikuplja krsnim preporadanjem. Sve on to čini da jednom Crkvu sebi predvede slavnu, bez ljage i nabora ili čega takva, nego da bude neporočna. Glagol predvodim (*paristemi*) upotrebljava Pavao kad govori o predvođenju Crkve zaručnice Kristu zaručniku. Na zaručništvo podsjeća i pridjev neporočna, koji je u židovskim ženidbenim propisima upotrebljavan za fizičku i duševnu savršenost zaručnice, koja se tražila kao uvjet za udaju. Tumači se uglavnom slažu da će potpuno privođenje Crkve Kristu zaručniku biti tek o eshatonu, kad ona završi svoje zemaljsko putovanje, ali se ne slažu u kojem se smislu kaže da je Crkva sveta već sada. Ovu svetost Crkve treba shvaćati u svjetlu Pavlove nauke o onome što »već« jesmo i što »još« nije dovršeno. Svetost kršćanske zajednice je prava svetost već ovdje na zemlji, ali će se potpuno ostvariti u paruziji. Pavao tako kršćane korinthske zajednice naziva svetima, ali ih i napada za nemoral koji se među njima širi. Vidimo da već u samim biblijskim tekstovima postoji napetost između posvećenosti vjernika i njihovih grijeha.²⁵

²⁴ Usp. M. ZOVKIĆ, *Crkva kao Narod Božji*, KS, Zagreb, 1976., str. 75. – 77.

²⁵ Usp. M. ZOVKIĆ, *Crkva kao Narod Božji*, KS, Zagreb, 1976., str. 77. – 80.

Biblijski temelj izraza »sveta« za Crkvu, jasno je vidljiv u Novom zavjetu. Pojam svetosti prenesen je iz Starog u Novi zavjet. Značenje svetosti u Novom zavjetu određeno je na poseban način Isusom Kristom i Duhom Svetim. Isus Krist daruje Božju svetost ljudima po Duhu Svetom; on prožima srce svakoga vjernika i cijelu zajednicu naroda Božjega, stanujući u njima kao u hramu. »Ne znate li? Hram ste Božji i Duh Božji prebiva u vama. Ako tko upropašćuje hram Božji, upropastit će njega Bog. Jer hram je Božji svet, a to ste vi.« (1 Kor 3, 16 - 17) »Ili zar ne znate? Tijelo vaše hram je Duha Svetoga koji je u vama, koga imate od Boga, te niste svoji. Jer kupljeni ste otkupninom. Proslavite dakle Boga u tijelu svojem!« (1 Kor 6, 19 – 20) To je temelj i razlog zbog čega se vjernici nazivaju pozvanima da budu sveti. »Crkvi Božjoj u Korintu – posvećenima u Kristu Isusu, pozvanicima, svetima, sa svima što na bilo kojem mjestu prizivlju ime Isusa Krista, Gospodina našega, njihova i našega.« (1 Kor 1, 2) Stvarnost svetosti Crkve je, u prvom redu, datost i dar od Boga, a zatim također poziv na svetost, imperativ koji ta datost nameće po sebi kao nužnu posljedicu.²⁶

2.4 Izraz »sveta Crkva« u tradiciji i dokumentima Učiteljstva

Izraz »sveta Crkva« nalazimo prvi puta kod Ignacija Antiohijskoga, a kasnije i u natpisu *Martyrium Polycarpi* i *Pastor Herme* (tri puta). Nakon toga, susrećemo ga u tzv. Apostolskom pismu oko 160. – 170., potom u rimskom krsnom simbolu početkom trećeg stoljeća. U Hipolitovoj formuli stoji: »Vjeruješ li u Duha Svetoga u svetoj Crkvi?« Zatim se ovaj izraz nalazi u Jeruzalemskom simbolu iz 348. godine: »... i u jednu, svetu, katoličku i apostolsku Crkvu« (DH 150). Također se nalazi u Epifanijevom simbolu: »... u Jednu, svetu, katoličku i apostolsku Crkvu« (DH 42), odakle je preuzet u Nicejski simbol i potom u Nicejsko – carigradski simbol (usp. DH 150).

Kako nam donosi Mato Zovkić, Hermin Pastir uči da je Bog sve stvorio radi svoje svete Crkve, ali i traži od vizionara da moli Gospodina pa će on »ozdraviti tvoje grijehe i cijelog tvoga doma i svih svetih«. Naziva Crkvu svetom, ali priznaje da sveti koji Crkvu sačinjavaju stvarno griješe. Origen u svom djelu *Libellus de oratione* kaže da je Crkva u pravom smislu riječi bez ljage i nabora jer je zajednica savršenih. Augustin i Origen govore o zemaljskoj Crkvi te o odnosu grijeha njezinih članova i svetosti na koju su svi pozvani. Svakako je sigurno da je naziv »sveta« prvi od četiri oznake za

²⁶ Usp. L. MARKEŠIĆ, *Crkva Božja*, Svjetlo riječi, Sarajevo, 2005., str. 204.

Crkvu ušao u službene crkvene formule u simbol vjere. Crkveno je učiteljstvo bdjelo nad tim da se Crkva ne suzuje samo na moralno svete ili predestinirane. Prvi vatikanski sabor uči da je Crkva svojim oznakama, među koje spada i izvanredna svetost (*eximia sanctitas*), »veliki i trajni motiv vjerodostojnosti te neosporivo svjedočanstvo njezina božanskog podrijetla« (usp. DH 3013).²⁷

Vjera uči da je Crkva, čije otajstvo izlaže Drugi vatikanski sabor, trajno sveta. Krist, Sin Božji koji se s Ocem i Duhom Svetim slavi kao jedini Sveti, ljubio je, naime, Crkvu kao svoju zaručnicu tako što je samoga sebe predao za nju da je posveti (usp. Ef 5, 25 – 26) te si ju je pridružio kao svoje Tijelo i obasuo je darom Duha Svetoga na slavu Božju. Tako su svi u Crkvi, bilo da pripadaju hijerarhiji, bilo da ih ona pastirski vodi, pozvani na svetost, prema onoj Apostolovoj: »Ovo je naime volja Božja: vaše posvećenje« (1 Sol 4,3, usp. Ef 1, 4). Ta se, pak, svetost Crkve neprestance očituje i mora očitovati u plodovima milosti koje Duh proizvodi u vjernicima; ona se izražava u mnogo oblika kod pojedinaca koji u svojem životnom redu teže savršenstvu ljubavi tako da izgrađuju druge; na svoj se poseban način ona pojavljuje u praksi savjeta koji se uobičajeno nazivaju evanđeoskima. Praksu tih savjeta prihvataju na poticaj Duha Svetoga mnogi kršćani, bilo privatno bilo u načinu života ili staležu, koji su odobreni od Crkve; ta praksa pruža i treba pružati svjedočenje i primjer iste te svetosti (usp. LG 39).

Koncil polazi od prastare vjere: Crkva je sveta, i to tako sveta da je to jedna od njenih osnovnih značajki: Kristova Crkva je »nesposobna« ne biti sveta, »*indefectibiliter*« sveta, kaže Drugi vatikanski koncil. Ta svetost nema izvor u samoj Crkvi, nego je ona Kristov dar. No nije to neki »stvoreni« dar, nego nešto osobno Kristovo, onog Krista koji je jedini Sveti u zajedništvu s Ocem i Duhom.²⁸

Kršćanska je svetost dijametralno suprotna poimanju svetosti svih drugih religija u kojima se ona ne shvaća kao odvojenost od običnoga svakodnevnog života. U drugim religijama uvijek postoji konačna suprotnost između svetoga (stvarnosti u službi Boga) i profanoga (stvarnosti koja nije neposredno u njegovoj službi). Po kršćanskom poimanju, naprotiv, ništa nije profano, neovisno od toga ostaje li pred hramom ili izvan hrama, jer cijela je stvarnost veliki Božji hram: ništa nije profano i sve je »sveto«, jer sve je u funkciji Krista.²⁹

²⁷ Usp. M. ZOVKIĆ, *Crkva kao Narod Božji*, KS, Zagreb, 1976., str. 80. – 81.

²⁸ Usp. I. KOPIĆ, *Komentari dokumenata Drugog vatikanskog sabora. Dogmatska konstitucija o Crkvi – Lumen gentium II*, FTI, Zagreb, 1981., str. 567.

²⁹ Usp. L. GIUSSANI, *Čemu Crkva?*, Verbum, Split, 2007., str. 290.

Božju svetost, kakvu susrećemo u Starom i u Novom zavjetu, uvijek iznova oslovljavamo u molitvi – posve neovisno o *Sanctusu* u misi: u Očenašu nas Isus uči moliti: »Sveti se ime tvoje«. Budući da ime označava Božju osobu i njegovu svetost, ono ne mora biti posvećivano, ono je već sveto. Molbenica u Očenašu bi prema tome mogla značiti: Neka se navješćuje da si ti svet, nedostižan, da tebe nikakvim magijskim obredom ne možemo staviti u našu službu. U Marijinu hvalospjevu *Magnificat*, s Marijom veličamo Božju svetost: »Velika mi djela učini Svesilni, sveto je ime njegovo« (Lk 1, 49). S apostolom Petrom molimo: »Gospodine, komu da idemo? Ti imaš riječi života vječnoga. Mi vjerujemo i znamo: Ti si svetac Božji« (Iv 6, 68 – 69). Ove molitve podudaraju se s Isusovom oproštajnom molitvom na posljednjoj večeri: »Oče sveti, posveti ih u istini, tvoja je riječ istina (...) I ja posvećujem sebe za njih da i oni budu posvećeni u istini« (Iv 17, 11.17 – 19). Ovdje vidimo da Krist apostole i sve koji će po njihovim riječima vjerovati u njega, uvezuje u svoju vlastitu svetost i svetost svojega Oca.³⁰

U ovom poglavlju prikazali smo pojam svetosti iz biblijske perspektive, posebice u perspektivi Novog Zavjeta i Crkve kao Naroda Božjega. Osim toga, ukazali smo na pojam svetosti u dokumentima Učiteljstva, koje tu oznaku svetosti potpuno veže uz Crkvu te kao takvo ulazi i u *Credo*.

³⁰ Usp. A. dos SANTOS VAZ, *Budite sveti jer sam ja, Gospodin, Bog vaš, svet*, u: COMMUNIO, 39 (2013.), br. 118, str. 28. – 36.

3. CRKVA – SVETA I POSVEĆUJUĆA

Cilj ovog poglavlja je prikazati i opravdati povezanost Crkve i svetosti te iznijeti kako se ona očituje u Crkvi, na poseban način Kristovim prisustvom i posredovanjem, a potom i svojom posvećujućom milošću te preko službenika Crkve, koji u svojoj službi imaju zadatak donijeti ljudima Krista i pomoći im svetost ostvarivati i živjeti. Istaknut ćemo i misijsku narav Crkve i njezin zadatak koji baštini od Krista - naviještati ljudima Evanđelje i pritjeloviti ih Crkvi. Prikazat ćemo i ulogu i važnost Blažene Djevice Marije, te njezin primjer koji vjernicima uvijek svijetli kao neosporan uzor na putu do svetosti.

Crkva je – vjerujemo – nepropadljivo sveta, jer Krist, Sin Božji, koji se s Ocem i Duhom slavi kao »jedini svet«, Crkvu je kao svoju zaručnicu ljubio i za nju dao samoga sebe da je posveti te ju je sa sobom kao svoje tijelo združio i ispunio darom Duha Svetoga, na slavu Božju. Crkva je dakle »sveti Božji puk«, i njezini članovi se zovu svetima (KKC 823).

Svetost je znak da Crkva živi na razini duha, da je iznad psihofizičke razine, da vidi dalje, da su joj vizije sveobuhvatne te da zna što dolazi i kakva je budućnost svijeta. Svetost je sposobnost ljubiti svijet i čuvati ga od moralnog i materijalnog zagađenja. Sveti ljudi drže čvrsto savez s Bogom i ne daju da se svijet sunovrati u propast. Svetost je stalno djelovanje u Božjoj snazi, traženje Božje snage za svijet, stajanje pred Bogom za svijet, biti posrednik kao Isus, biti čovjek za druge.³¹

3.1. Sveta Crkva

Crkva je sveta prije svega po svojoj povezanosti s Bogom – Svetim. Ova se povezanost s Bogom izražava u objektivnim Božjim znakovima ljubavi kojima je Crkvu predodredio, pozvao, izabrao, posvetio, svojom ljubavlju je prati i dovest će je do savršenstva i punine. Sve to dolazi od Boga, kao objektivna datost, pa se ova svetost Crkve naziva objektivnom svetošću.³²

Govor o objektivnoj svetosti Crkve kao sakramenta ili institucije spasenja možemo isčitavati iz pritjelovljenosti Kristu. Kao što je Krist posljednja poruka Božja svijetu, tako je i Crkva neopozivi sakrament Krista u svijetu. U Kristu i Crkvi ispunjena su Božja obećanja. Bog se definitivno vezao uz Crkvu, ispunjenu Kristom i Duhom

³¹ Usp. T. IVANČIĆ, *Crkva. Fundamentalno – teološka ekleziologija*, Teovizija, Zagreb, 2004., str. 323. – 324.

³² Usp. L. MARKEŠIĆ, *Crkva Božja*, Svjetlo riječi, Sarajevo, 2005., str. 206.

Svetim i ne dopušta da ona postane sasvim nevjerna zaručnica Kristova. Kad kažemo da vjerujemo u nerazorivu svetost Crkve, izražavamo vjersku istinu da Krist djeluje po Crkvi i u Crkvi te da ona u vjerskoj nauci, institucijama i sakramentima ne može do te mjere iskriviti događaj i poruku Krista da to ne bi bila više riječ Kristova, sakramenti Kristovi.³³

Crkva je sveta prije svega po tome što je od Boga primila milost izabranja, posvećenja, saveza; sveta je po institucionalnim spasenjskim znacima i sredstvima kao svojim neposrednim i formalnim principima iz kojih neposredno izrasta i stalno postaje. Budući da ta svetost prethodi i ne ovisi o čovjeku, s pravom je možemo zvati objektivnom svetošću Crkve. Čovjek je može spoznati i vidjeti samo vjerom u Boga, Isusa Krista i Duha Svetoga, odakle i potječe. Zato se u vjeroispovijesti opravdano kaže: »*Credo Ecclesiam*« (Vjerujem Crkvu) tek iza »*Credo in unum Dominum Jesum Christum et in spiritum Sanctum*« (Vjerujem u jednoga Gospodina Isusa Krista i u Duha Svetoga). U prvom redu zbog toga se za Crkvu kaže – sveta Crkva.³⁴

Uz sve objektivne poteškoće, pa i vlastite nedostatke, Crkva ne smije zatajiti svoju svetost. Mora je ispovijedati riječju i djelom. U ranoj Crkvi svetost ima novi prizvuk. Prvi kršćani djetinjom jednostavnošću i lakoćom sami sebe nazivaju svetima. Prvi su kršćani bili vrlo »siromašni« na razini povijesnog iskustva, društvenog ugleda i svega onoga čime će se Crkva kasnijih vremena opremiti za putovanje kroz povijest. Nema još razrađenih struktura, nisu još rasčišćena neka važna pitanja vjerskog života, kao npr. pitanje odnosa između Kristova i Mojsijeva zakona. Prvi su kršćani imali, međutim, nešto neodoljivo snažno po čemu su izdržali povijesne oluje i promijenili svijet. Bilo je to njihovo iskustvo Božje blizine. Ne mistično iskustvo izabranih pojedinaca, nego iskustvo prisutno u srcima, svih članova. Među njima su još svjedoci Isusovih riječi i djela, očevici njegova uskrsnuća, a po njima je čitava zajednica duboko prožeta uspomenom na Isusa. Osjećali su ga živa u svojoj sredini. Darom Pedesetnice to je iskustvo zasjalo novim sjajem; a kad su ga počeli svjedočiti drugima, poraslo je u dubinu i širinu. Svetost je Isusov dar, nije njihovo vlasništvo, ali je tu, u njima. Zato su mogli o njoj govoriti jednostavno i spontano. Nisu se ustručavali sami sebe nazivati svetima. Bili su na to ponosni i radosni, ali i iskreno ponizni. Iskustvo vlastite svetosti osiguralo im je siguran pogled u budućnost koja ih čeka. Kasnija vremena, osobito ovo

³³ Usp. M. ZOVKIĆ, *Crkva kao Narod Božji*, KS, Zagreb, 1976., str. 82.

³⁴ Usp. L. MARKEŠIĆ, *Crkva Božja*, Svjetlo riječi, Sarajevo, 2005., str. 206.

naše, morala bi zaviriti u to iskustvo prve Crkve da u njemu otkriju neke zaboravljene crte vlastita kršćanskog identiteta.³⁵

Svetost je u mnogostrukom smislu eklezijalna – crkvena zbilja. Stoga Drugi vatikanski sabor polazi od svetosti same Crkve da u nju položi korijene svetosti pojedine osobe ili osoba udruženih u Crkvi. Crkva je tlo i okoliš svetosti; ona je na svoj način izvorište i kljalište svetosti svojih članova. Tako je svaka pojedinačna svetost iz i za Crkvu. Crkva – uvijek i nepokolebljivo sveta – svoju konkretnu svetost doseže tek u eshatonu, u punoj zrelosti svojih članova, po završetku zemaljskog putovanja. U teologiji se razlikuje dvostruki vid svetosti: ontička ili bivstvena svetost te moralna ili čudoredna svetost. Crkva je ontički sveta zbog svojih suodnosa s Presvetim Trojstvom. Ta svetost je *indefectibilis* – neizgubiva.³⁶

Kada govorimo o moralnoj svetosti, nije Crkva prvenstveno sveta zato što su svete pojedine osobe po svojim moralnim naporima, već su te pojedine osobe svete prvenstveno zato što je Crkva unutrašnje i prvotno sveta, te snaga i vrijednost njihovih moralnih težnji proizlazi iz ontičke svetosti Crkve kao takve. Tako se svetost prije svega očituje kao djelo Duha Svetoga koji je dan Crkvi i koji u Crkvi djeluje kao unutrašnja božanska snaga. Svi su vjernici pozvani da se trude oko svetosti, ali taj poziv, to je zapravo unutrašnji poticaj Duha koji ih nagoni na svetost, a njihovo je da poslušaju Duha, da se trse oko onoga na što ih nagoni Duh. Tako oni idući putem svetosti, idu putem Crkve, a skrećući s puta svetosti, skreću s puta Crkve.³⁷

Svetost nije neko čisto unutarnje svojstvo Crkve i pojedinih vjernika koje ne bi imalo nikakve veze s grubom i svagdanjom ljudskom stvarnošću. Sveci ne traže ništa i ne govore ništa u ime svetosti, ali je diskretno izaraju. Svetost se prije svega nameće kao vrednota, dapače, zbir svih vrednota, jer u svecu pobjeđuje bivovanje nad imanjem, duh nad nagonom, ljubav nad mržnjom i sebičnošću, život nad smrću, Bog nad čovjekom. Svetost otkriva onome koji je susreće vrijednost života kakav se bez svetaca ne može zamisliti, te budi želju za udioništvom u takvom životu. Ona ne tumači vrijednost kršćanstva raspravom ili panegirikom nego otkriva kršćanstvo prisutno i djelotvorno u konkretnom životu.³⁸

Svetosti ima izvan vidljive Crkve, a kršćanske svetosti izvan Rimokatoličke Crkve. Crkva nije jedini svjetionik u svijetu, a ovaj svijet nije samo mrak i praznina.

³⁵ Usp. A. SCHNEIDER, *Crkva*, FTI, Zagreb, 2008., str. 108.- 110.

³⁶ Usp. B. DUDA, *Koncilске teme*, KS, Zagreb, 1992., str. 174. – 175.

³⁷ Usp. T. ŠAGI – BUNIĆ, *Ali drugog puta nema*, KS, Zagreb, 1972., str. 204. – 205.

³⁸ Usp. M. ZOVKIĆ, *Zagonetna svetost Crkve*, u: *Vrelo života*, 1(1975.), br. 1, str. 15 – 19.

Sav je ispunjen djelatnom prisutnošću Boga Oca, Isusa Krista i Duha Svetoga. Rimokatolička Crkva to priznaje i upravo time svijetli kao živi znak Božje prisutnosti u svijetu. Crkva je sakrament spasa. Zadaća joj je sve ljude učiniti Božjim narodom, Tijelom Kristovim, hramom Duha Svetoga. Svetost koja se proteže preko njezinih vidljivih granica nalazi siguran oslonac upravo u svecima i misticima Katoličke Crkve. Svetost nije samo dokaz da je Crkva Božje djelo, nego još više znak da je Bog po Isusu Kristu u njoj prisutan i vidljiv. Svijet traži susret sa živim Bogom, a Crkva mu izlazi ususret i vodi ga prema tom susretu. Istina Evanđelja svijetli bez razumskog dokazivanja po svetosti Crkve i njezinih članova. Svetost je najvidljiviji, pa stoga i najvažniji među znakovima Crkve. Djeluje kao kvasac i daje snagu ostalim znakovima. Zbog toga zaslužuje posebnu pozornost. Svetost nije iznimka, nego redovito stanje kršćanskog bića, nije povlastica malenoga kruga, nije nedostižan ideal, nego određenje svih. Nije strano tijelo u ovom svijetu, a ipak čini vidljivim onaj posve drugi svijet, novo nebo i novu zemlju. Prihvatiti Božju volju i ući u nju svim bićem nezaobilazan je put do svetosti. A to se postiže samo razapinjanjem vlastite volje.³⁹

R. Latourelle dijeli svetost na »svetost inicijative« i »svetost odaziva«. Sa stajališta inicijativne ili darovane svetosti možemo reći:

- 1.) U Božjem planu Crkva je sredstvo posvećivanja i spašavanja i stoga je nerazorivo sveta.
- 2.) Kao Božji narod Crkva je snagom Evanđelja posvećena i pozvana na svetost koja joj je krštenjem darovana pa Kristovi sljedbenici „po krštenju vjere“ postaju „uistinu sveti“ (LG 40, 1)
- 3.) Duh Kristov Crkvu neprestano pomlađuje i posvećuje pa je svetost njezina specifična oznaka, iako u njoj ima grešnika i grijeha.⁴⁰

Sa stajališta subjektivne ili odazivne svetosti možemo reći:

- 1.) Kao zajednica vjere Crkva je trajno vjerna Kristu, iako pojedinci i grupe mogu podleći grijehu. Krist je štiti od totalne, trajne i definitivne nevjernosti u moralnom smislu.
- 2.) Moralna svetost Crkve jest svetost onih koji su se obratili i dobili oproštenje. Stoga je uvijek moguć otpad pojedinaca i grupa, a svima je potrebno kajanje i svijest grešnosti.

³⁹ Usp. A. SCHNEIDER, *Crkva*, FTI, Zagreb, 2008., str. 119. – 120.

⁴⁰ Usp. M. ZOVKIĆ, *Crkva kao Narod Božji*, KS, Zagreb, 1976., str. 82. – 83.

- 3.) Obraćenička svetost Crkve treba neprestano sazrijevati i stoga tu postoji napetost između darovane i zadane svetosti, koja je uvijek izložena kušnji i posrtajima.
- 4.) Svetost Crkve je prava, ali djelomično ostvarena za vrijeme njezina zemaljskog putovanja. Svetost traži slobodni ljudski odaziv i suradnju s milošću.
- 5.) Sveci koje Crkva štuje dokaz su moralne svetosti Crkve i vjernosti Boga prema Crkvi.⁴¹

3.2. Posvećujuća Crkva

Crkva je sjedinjena s Kristom i po njemu posvećena; po njemu i u njemu ona također biva i posvećujuća. Sve djelatnosti Crkve teže prema posvećenju ljudi u Kristu i proslavi Boga. Samo je u Crkvi pohranjena »punina sredstava spasenja«. U njoj po Božjoj milosti postižemo svetost. (usp. KKC 824)

3.2.1. Jedna svetost u različitim službama

Pastiri Kristova stada moraju po slici velikog i vječnog Svećenika, Pastira i Biskupa naših duša izvršavati svoju službu sveto i s poletom, ponizno i snažno, da ona tako ispunjena bude za njih uzvišeno sredstvo posvećenja. Izabrani za puninu svećeništva, obdareni su sakramentalnom milosti, da bi po molitvi, žrtvi i propovijedanju, svakim oblikom biskupske brige i služenja, izvršavali savršenu službu pastirske ljubavi, neka se ne boje položiti svoj život za ovce i da, postavši uzorom stadu, svojim primjerom potiču Crkvu svaki dan na veću svetost.⁴²

Svećenici, sudionici u milosti biskupske službe, po Kristu; vječnom i jedinom posredniku, svakidašnjim izvršavanjem svoje službe, neka rastu u ljubavi prema Bogu i bližnjemu, čuvaju vezu svećeničkog zajedništva, neka obiluju u svakom duhovnom dobru i dadu svima živo svjedočanstvo Boga. Moleći po službi i prikazujući žrtvu za svoj puk i cijeli Božji narod, neka se uspinju k višoj svetosti, obilnijom kontemplacijom neka hrane i daju poleta svome djelovanju na ohrabrenje cijele Crkve.⁴³

Đakoni, služeći se tajnama Krista i Crkve, moraju se držati čisti od svake mane i svi ugađati Bogu te nastojati da čine svako dobro pred ljudima. Neka budu ustrajni u

⁴¹ Usp. M. ZOVKIĆ, *Crkva kao Narod Božji*, KS, Zagreb, 1976., str. 83.

⁴² Usp. I. KOPIĆ, *Komentari dokumenata drugog vatikanskog sabora. Lumen gentium II*, FTI, Zagreb, 1981., str. 584.

⁴³ Usp. I. KOPIĆ, *Komentari dokumenata drugog vatikanskog sabora. Lumen gentium II*, FTI, Zagreb, 1981., str. 584.

molitvi, ražareni ljubavlju, da misle sve ono što je istinito, pravedno i dobro, a sve da dovršuju na slavu i čast Božju.⁴⁴

Bračni drugovi i kršćanski roditelji trebaju slijediti vlastiti put, vjerni u ljubavi, i da se u toku cijeloga života podržavaju međusobno u milosti, a porod, dragovoljno od Boga primljen, da prožimaju kršćanskom naukom i evanđeoskim krepostima. Tako svima pružaju primjer neumorne i širokogrudne ljubavi, izgrađuju bratstvo ljubavi i postaju svjedoci i suradnici plodnosti Majke Crkve, kao znak i sudioništvo one ljubavi kojom je Krist ljubio svoju zaručnicu i sebe predao za nju. Udovci i neoženjeni sami mogu veoma mnogo pridonijeti svetosti i radinosti u Crkvi.⁴⁵

3.2.2. Svetost pastira i službenika

Posebnu je brigu konstitucija *Lumen Gentium* posvetila da ocrta svetost biskupa, svećenika, đakona i svih koji su se posebno posvetili apostolskoj službi.⁴⁶ Krist Gospodin je za upravljanje Božjim narodom i za njegovo umnožavanje u svojoj Crkvi ustanovio različite službe koje teže za dobrom čitavog Tijela. Službenici koji imaju svetu vlast služe svojoj braći, da svi oni koji pripadaju Božjem narodu, te stoga imaju pravo kršćansko dostojanstvo, težeći slobodno i po redu istom cilju, prispiju k spasenju (usp. LG 18). U toj Kristovoj Crkvi rimski prvosvećenik kao nasljednik Petra, snagom božanskoga ustanovljenja uživa vrhovnu, punu, neposrednu i sveopću dušobrižničku vlast. On ima prvenstvo redovite vlasti zato jer je kao pastir svih vjernika poslan skrbiti se za zajedničko dobro sveopće Crkve i za dobro pojedinih Crkava. Biskupi, postavljeni od Duha Svetoga, dolaze na mjesto apostola kao pastiri duša te su skupa s vrhovnim svećenikom i od njegovom vlašću poslani da kroz sva vremena nastavljaju djelo Krista, vječnoga Pastira (usp. CD 2). Biskupi, prema slici Najvišeg i Vrhovnog Svećenika, Pastira i Biskupa naših duša, trebaju sveto i vatreno, ponizno i hrabro izvršavati svoju službu pa će im ona, ako je tako budu ispunjavali, biti odlično sredstvo posvećenja. Neka postanu uzor svome stadu, pa će tako svakondnevno Crkvu gibati na veću svetost vlastitim primjerom.⁴⁷

⁴⁴ Usp. I. KOPIĆ, *Komentari dokumenata drugog vatikanskog sabora. Lumen gentium II*, FTI, Zagreb, 1981., str. 584.

⁴⁵ Usp. I. KOPIĆ, *Komentari dokumenata drugog vatikanskog sabora. Lumen gentium II*, FTI, Zagreb, 1981., str. 584. – 585.

⁴⁶ Usp. T. ŠAGI – BUNIĆ, *Poziv svih kršćana na svetost po konstituciji „Lumen Gentium“ II. vatikanskog sabora*, u: *Bogoslovska smotra*, 35. (1965.), br. 1., str. 187. – 200.

⁴⁷ Usp. T. ŠAGI – BUNIĆ, *Poziv svih kršćana na svetost po konstituciji „Lumen Gentium“ II. vatikanskog sabora*, u: *Bogoslovska smotra*, 35. (1965.), br. 1., str. 187. – 200.

Prezbiteri su po svetom ređenju i poslanju, koje primaju od biskupa, promaknuti u službu Kristu Učitelju, Svećeniku i Kralju; oni su dionici njegove službe, po kojoj se ovdje na zemlji Crkva neprestano izgrađuje u Božji narod, u Kristovo Tijelo i Hram Duha Svetoga (PO 1). Da bi vjernici srasli u jedno tijelo, u kojem »svi udovi nemaju istu djelatnost«, isti je Gospodin neke od njih postavio za službenike da se u društvu vjernika odlikuju svetom vlašću sakramenta reda za prinošenje žrtava i za opraštanje grijeha, te da za ljude javno vrše svećeničku službu u Kristovo ime (usp. PO 2,2). Prezbiteri su uzeti između ljudi i postavljeni su za ljude u njihovu odnosu prema Bogu da prinose darove i žrtve za grijeh, stoga se oni ophode s ostalim ljudima kao s braćom (usp. PO 3). Duhovni dar koji su prezbiteri primili na ređenju, ne pripravlja ih za neko ograničeno i suženo poslanje, nego za najšire i sveopće poslanje spasenja »sve do nakraj zemlje« (PO 10, 1). Krist, kojega je Otac učinio svetim te ga posvetio i poslao u svijet, »samoga je sebe predao za nas da nas otkupi od svakoga bezakonja te si očisti narod koji mu je drag i koji revnuje oko dobrih djela«; tako je on po mucu ušao u svoju slavu. Slično i prezbiteri, posvećeni pomazanjem Duha Svetoga i od Krista poslani, u samima sebi mrtve djela puti i posve se predaju služenju ljudima i tako, snagom svetosti kojom ih je Krist obdario, mogu napredovati do savršenog čovjeka. Po samim se svakidašnjim svetim činima, kao i po svojoj cjelokupnoj službi koju obavljaju u zajedništvu s biskupom i ostalim prezbiterima, usmjeruju prema savršenstvu života (usp. PO 12, 2 – 3). Prezbiteri će postići svetost na sebi svojstven način tako što svoje dužnosti iskreno i neumorno obavljaju u Kristovom Duhu (usp. PO 13, 1). Među vrlinama koje su najpotrebnije za prezbiterску službu valja spomenuti ono raspoloženje duha po kojem su uvijek spremni tražiti ne svoju volju, nego volju onoga koji ih je poslao. Pravi Kristov službenik, takoreći svezan Duhom, u svemu se daje voditi voljom onoga koji hoće da se svi ljudi spase (usp. PO 15, 1).

Nastojanje oko savršene ljubavi po evanđeoskim savjetima proistječe iz nauka i primjera božanskoga Učitelja, a pojavljuje se kao sjajan znak nebeskoga kraljevstva. Već je od početka Crkve bilo muževa i žena koji su nastojali u većoj slobodi slijediti Krista i izraziti je ga nasljedovati tako što su provodili u djelo evanđeoske savjete. Svatko je od njih na svoj način provodio Bogu posvećen život. Tako je po božanskom naumu uzrasla divna raznolikost redovničkih zajednica. Svi koje Bog u tolikoj raznolikosti darova poziva da u djelo provode evanđeoske savjete i da ih zdušno zavjetuju, posebno se posvećuju Gospodinu nasljeđujući Krista koji je, u djevičanstvu i siromaštvu, po poslušnosti sve do smrti na križu otkupio i posvetio ljude (usp. PC 1, 1 –

3). Neka, dakle, svi redovnici cjelovitom vjerom, ljubavlju prema Bogu i bližnjemu, ljubavlju prema križu i nadom u buduću slavu šire po svem svijetu Kristovu dobru vijest da svi vide njihovo svjedočanstvo i slave Oca našega koji je na nebesima (usp. PC 25, 1).

3.3 Misijska narav Crkve i evangelizacija

Crkvu je Bog poslao k narodima da bude »sveopći sakrament spasenja«. Ona se iz najdubljih zahtjeva vlastitog katolištva i poslušna nalogu svojega utemeljitelja trudi naviještati evanđelje svim ljudima. U današnjim prilikama, iz kojih za čovječanstvo niče nov način života, Crkva, koja je sol zemlje i svjetlo svijeta, još je hitnije pozvana na spašavanje i obnovu svega stvorenja, da se u Kristu sve preporodi te da u njemu ljudi tvore jednu obitelj i jedan Božji narod (AG 1,1). Crkva hodočasnica po svojoj je naravi misionarska jer potječe iz poslanja Sina i poslanja Duha Svetoga u skladu s naumom Boga Oca. Taj naum potječe iz sebedarne ljubavi Boga Oca. Bogu se svidjelo ljude pozove na udioništvo u svojem životu ne samo pojedinačno, bez ikakve međusobne povezanosti, nego je htio da ih učini narodom u kojem će se u jedno sabrati njegova djeca koja su bila raspršena (usp. AG 2, 1 – 2).

Blagovjesnik, Krist, naviješta prije svega Kraljevstvo, Božje Kraljevstvo koje je tako važno da u usporedbi s njime sve postaje »ostalo« koje se »nadodaje«. Kao srž i središte svoje Radosne vijesti Krist naviješta spasenje, taj veliki Božji dar koji je oslobođenje od svega što čovjeka tlači, no koji je poglavito oslobođenje od grijeha i zloga. Sve je to za Kristova života započelo i konačno je dovršeno u njegovoj smrti i uskrsnuću, ali se uporno mora nastavljati kroz povijest da bi potpuno bilo ostvareno na dan konačnoga Kristova dolaska.⁴⁸

Misijska djelatnost je u samoj naravi Crkve, a proizlazi iz Kristove zapovijedi: »Pođite dakle i učinite mojim učenicima sve narode krsteći ih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga i učeći ih čuvati sve što sam vam zapovijedio!« (Mt 28, 19 – 20; usp. Mk 16, 15 – 16, Lk 24, 46 – 47, Iv 20, 21 – 23, Dj 1, 8). Crkva je duboko svjesna da se Spasiteljeva riječ o naviještanju Kraljevstva Božjeg posve odnosi na nju. To svjedoči i apostol Pavao: »Jer što navješćujem Evanđelje, nije mi na hvalu, ta dužnost mi je. Doista, jao meni ako Evanđelje ne navješćujem!« (usp. 1 Kor 9, 16) Za Crkvu je naviještanje Evanđelja milost i njeno poslanje, njena najdublja raspoznajna crta. Ona je

⁴⁸ Usp. PAVAO VI, *Evangeli nuntiandi. Naviještanje Evanđelja*, u: Dokumenti 50, KS, Zagreb, 2000., br. 8. – 9., u daljnjem tekstu: EN

upravo radi navještanja Evandjelja, tj. radi propovijedanja i poučavanja, da bi bila kanal dara milosti, da pomiruje grešnike s Bogom, da nastavlja Kristovu žrtvu u svetoj misi koja je spomen – čin njegove smrti i njegova slavnog uskrsnuća.⁴⁹ Bilo je pokušaja da se evangelizacija definira kao navještaj o Kristu onima koji ga ne poznaju, kao propovijedanje ili katehizacija, krštavanje ili dijeljenje drugih sakramenata. Što se Crkve tiče, navijestiti Evandjelje znači unijeti Radosnu vijest u svaku ljudsku sredinu i u tom srazu samo čovječanstvo iznutra preobraziti, učiniti ga novim. Svrha evangelizacije upravo je ta unutrašnja promjena. Evandjelje i evangelizacija ne poistovjećuju se s kulturom i nezavisni su od svih kultura. Iako su Evandjelje i evangelizacija nezavisni s obzirom na kulture, nisu nužno s njima nespojivi već su u stanju prožeti sve kulture, a da ih one ne zarobe. U sučeljavanju s Radosnom vijesti kulture moraju biti preporođene.⁵⁰

Bez djelovanja Duha Svetoga evangelizacija nije moguća. Tak nakon dolaska Duha Svetoga na dan Pedesetnice, Apostoli polaze na sve strane svijeta da počnu veliko djelo evangelizacije. Upravo zahvaljujući pomoći Duha Svetoga Crkva raste. On je duša Crkve. Ima u evangelizaciji metoda koje su dobre, ali ni najsavršenije od njih ne bi mogle nadomjestiti tiho djelovanje Duha Svetoga. Duh Sveti je u evangelizaciji glavni činitelj: on svakome daje da navješta Evandjelje, on iznutra potiče savjesti na primanje i razumijevanje Riječi spasenja. On je i svrha evangelizacije. On sam uzrokuje novo stvaranje, novo čovječanstvo kojemu evangelizacija mora težiti, s jedinstvom u različitosti koje bi evangelizacija u kršćanskoj zajednici morala poticati. Po njemu Evandjelje prodire u bit svijeta jer upravo on uči raspoznavati znakove vremena, Božje znakove, koje evangelizacija uočava i vrednuje unutar ljudske povijesti.⁵¹

Misijska djelatnost nije ništa drugo i ništa manje nego očitovanje, odnosno epifanija i ispunjavanje Božje odluke u svijetu i njegovoj povijesti u kojoj Bog – po misijama – očividno ostvaruje povijest spasenja (usp. AG 9,2). Budući da Kristovi vjernici imaju različite darove, svatko mora surađivati u evandelju prema svojim prilikama, sposobnostima, karizmi i službi. Stoga svi trebaju biti jedno, oni koji siju i koji žanju, koji sade i koji zalijevaju, da »težeći slobodno i po redu istomu cilju« jednodušno ulažu svoje sile u izgradnju Crkve (usp. AG 28, 1)

⁴⁹ Usp. EN, br. 14.

⁵⁰ Usp. EN, br. 17. – 19.

⁵¹ Usp. EN, br. 75.

Blagovjesniku je više dužnost negoli njegovo pravo da s velikom obazrivošću ponudi Krista i njegovo Kraljevstvo. Spasenje Bog može izvesti u kome On hoće i po izvanrednim putovima koje samo on poznaje. No njegov Sin došao je upravo zato da nam svojom riječju i svojim životom objavi redovite putove spasenja. A nama je zapovijedio da tu objavu istom snagom prenosimo drugima.⁵² Misijski rad je navještanje Krista, pružanje prilike za uključenje u Krista i Crkvu, a ne lažni prozelitizam ili napad na vjersku slobodu drugih.⁵³

Tako Crkva upravo svojim specifičnim poslanjem služi unutarpovijesnom miru. Crkva ne služi samo Bogu time što služi ljudima; ona služi i ljudima time što služi Bogu. Crkvena služba spasenja, a time i misija su, dakle, najuže povezane s jednom od najvitalnijih temeljnih želja našega vremena: brigom za mir i čežnjom za jednim čovječanstvom. Misija je nužna zbog epifanije eshatološke Božje vlasti među narodima; ona je nužna zbog mira jer taj mir nije moguć čisto politički, nego se prvo mora osloboditi za sebe samoga i sebi samome; misija je nužna zbog zastupničke službe koju kršćani duguju svim ljudima, a posebno siromašnim narodima.⁵⁴

3.4. Marija – slika Crkve i uzor u svetosti

Marijina majčinska zadaća prema ljudima ni na koji način ne zamračuje niti umanjuje to Kristovo jedino posredništvo, nego pokazuje njegovu snagu. Sav spasenjski utjecaj Blažene Djevice Marije na ljude ne proizlazi iz neke stvarne nužnosti, nego iz Božje blagonaklonosti; on proistječe iz preobilja Kristovih zasluga, oslanja se na njegovo posredovanje, posve o njemu ovisi i iz njega crpi svu snagu (usp. LG 60). Darom i zadaćom bogomajčinstva po kojemu je sjedinjena sa Sinom Otkupiteljem, Blažena je Djevica također najprisnije povezana s Crkvom. Bogorodica je pralik Crkve u redu vjere, ljubavi i savršenoga jedinstva s Kristom (usp. LG 63).

Dok je Crkva u Preblaženoj Djevici već prispjela k savršenstvu u kojem je bez ljage i nabora, Kristovi se vjernici još trude da pobjeđujući grijeh rastu u svetosti; radi toga uzdižu svoje oči k Mariji, koja pred svekolikom zajednicom izabranih sja kao uzor kreposti (usp. LG 65, 1).

O Mariji se ne može govoriti izvan ekleziološkog okvira, a govor o Crkvi ostaje nedorečen ako ne obuhvati Mariju i u njoj nađe svoj potpuni izraz. Marija isključivo

⁵² Usp. EN, br. 80.

⁵³ Usp. M. ZOVKIĆ, *Crkva kao Narod Božji*, KS, Zagreb, 1976., str. 223.

⁵⁴ Usp. W. KASPER, *Crkva Isusa Krista*, KS, Zagreb, 2013., str. 260. – 265.

pripada Bogu i kao Djevica stoji na vrhuncu svetosti. Njome završava prvo i započinje drugo veliko razdoblje povijesti spasa. Njezino bezgrješno začecje prvi je čin novoga stvaranja. U Mariji neokaljanjoj Zaručnici ispunjeno je drevno Hošeino proroštvo i čežnja svih naraštaja: Izrael, nevjerna žena, preljubnica, opet je čista i vjerna zaručnica.⁵⁵

Marija nadilazi Crkvu po svojem bogomajčinstvu i po savršenoj svetosti koja izvire iz njega. Crkva grješnika postaje u Mariji neokaljana Zaručnica i Majka Kristova. Crkva nadilazi Mariju po svojoj apostolskoj misiji i hijerarhijskoj strukturi. Ona na zemlji predstavlja Gospodina, oboružana je njegovim autoritetom, izgovara njegovu riječ i vrši njegovo djelo. Marija ne sudjeluje u tom zadatku, ne pripada hijerarhiji, nalazi se među vjernicima »zajedno sa ženama i braćom Isusovom«. To ne umanjuje Marijin lik jer su ove službe neposredno ovisne o Kristu, usmjerene na zajednicu, privremene su i proći će s obličjem ovoga svijeta.⁵⁶

Božja odluka da ljudsko biće učini majkom Otkupitelja, utjelovljenog Boga, najveća je milost što je Bog može dati stvorenju. Taj dar uključuje puninu osobne svetosti. Marija je njome obdarena. Marija je Otkupitelju dala tijelo i primila Otkupitelja, te mu je u najvećem mogućem stupnju slična i sudjeluje u njegovoj svetosti. Ova je odluka u Bogu odvijeka, a u vremenu se ostvaruje i potpuno objavljuje. Počinje Bezgrješnim začecjem: Marija je od prvog časa svoga života sačuvana od grješke baštine u kojoj se začinju i rađaju svi ljudi. Tu baštinu vjera naziva istočnim grijehom. Zajedno s darom bezgrješnosti dobila je dar nutarnje cjelovitosti, slobodu od neuredne požude, ali nije bila očuvana od onih posljedica istočnoga grijeha koje je i Krist podnosio, naime patnju. Marija je bolno osjećala rascjep između Božjeg prijateljstva koje je u sebi nosila i svoje grješke okoline, pa je i to morao za nju biti izvor stalne patnje. Njezin život, pun tjeskobe i razočaranja, ali i smirenog predanja Bogu potvrđuje ovo zapažanje. Iz toga slijedi da je Marija čitav život bila bez osobnih grijeha. Ta sloboda nije automatska posljedica bezgrješnog začecja, nego novi Božji dar. U njemu dolazi do izražaja Marijina savršena suradnja s Božjom milošću. Istinu da je Marija čitav život proživjela bez osobnih grijeha izricala je Crkva više puta riječima svojega redovitog učiteljstva.⁵⁷

⁵⁵ Usp. A. SCHNEIDER, *Mariologija*, FTI, Zagreb, 2008., str. 41. – 43.

⁵⁶ Usp. A. SCHNEIDER, *Mariologija*, FTI, Zagreb, 2008., str. 49. – 50.

⁵⁷ Usp. A. SCHNEIDER, *Mariologija*, FTI, Zagreb, 2008., str. 29. – 34.

Sveti Pavao predstavlja Crkvu, Zaručnicu Kristovu, u blistavoj čistoći: »Bez ljage i nabora ili čega takva, nego da bude sveta i neporočna« (usp. Ef 5, 27). U Crkvi rado prepoznavamo usporedbu s Marijinom bezgrešnom svetošću. Ipak je Marijino prvenstvo očito. U pavlovskom opisu bezgrešna čistoća Crkve dolazi od krštenja. Marija nije imala potrebe za krštenjem jer je bila otkupljena na plemenitiji način, izuzećem od istočnog grijeha. Snagom povlastice bezgrješnog začeca ona je bila uzdignuta na razinu apsolutne čistoće koja uvijek nadilazi kršćanski život, jer su kršćani bili pod tim grijehom prije nego su oslobođeni. Ako je Marijina svetost slika svetosti Crkve, to je zato što je ta jedincata savršenost odgovarala Kristovoj majci. Crkva je sveta u svetosti koju prima od Krista i koju priopćava ljudima, ali su njezini članovi grešnici, a jedini je izuzetak Marija. Kad bismo tražili neku jednakost između Marijine i crkvene čistoće, onda bismo trebali misliti najprije na nebesku Crkvu koja se sastoji od izabranika potpuno čiste duše. Tu možemo određenije prepoznati u Mariji eshatološku ikonu Crkve. Marija uznesenjem ostvaruje sada u drugom svijetu ono što će Crkva biti na kraju vremena, kod uskrsnuća tijela. Marija je uzor svetosti Crkve ne samo zato što nema grijeha, nego još pozitivnije zbog milosti koju je dobila.⁵⁸

Marijino prvenstvo ne sprečava duboko sudbinsko zajedništvo s kršćanima i cijelom Crkvom. Kao i Crkva, Marija dobiva svoju svetost od Krista. I jedna i druga su otkupljene, to jest spašene su od grijeha samo besplatnom Božjom milošću zbog Spasiteljevih zasluga. U jedno stvorenje Krist je stavio ideal koji se konkretno živi i ostvaruje da se u svima ostalim otkupljenjima potakne nastojanje da se približe tom idealu. Marijino savršenstvo vodi cijelu Crkvu k savršenstvu. To savršenstvo za kojim teži Crkva na zemlji nije neka apstrakna misao niti neki običan doktrinarni nacrt. Marija je živjela život vjere i uzor je za vjeru Crkve. Isto je tako na savršen način pristajala uz Krista najvećom ljubavlju i surađivala s Otkupiteljem. Ona nam uzorno stavlja pred oči kako da se vladamo prema Kristu, jer ona je povezana s njegovom osobom i surađivala s njim. Tu ima osobnih crta Marijine savršenosti koje se predlažu Crkvi da ih nasljeduje. Marija je zaista uzor pristajanja uz Krista u vjeri, nadi i ljubavi. Kad nju promatramo kao savršenstvo kršćanskog života, ne možemo se udaljiti od Krista.⁵⁹

Marija nije izvan niti iznad Crkve, nego je od početka do kraja član Crkve, ali „preodličan“ član na izuzetan način. U Mariji Crkva prepoznaje samu sebe jer se smatra

⁵⁸ Usp. J. GALOT, *Mariologija. Bog i žena. Marija u spasenjskom djelu*, UPT, Đakovo, 2001., str. 371. – 374.

⁵⁹ Usp. J. GALOT, *Mariologija. Bog i žena. Marija u spasenjskom djelu*, UPT, Đakovo, 2001., str. 371. – 374-

zajednicom otkupljenih. U njoj Crkva prepoznaje svoj misterij prihvaćanja u vjeri Božje riječi. U liku djevice kao protuliku Eve, to jest nove Eve, Crkva prepoznaje sebe kao Kristovu zaručnicu. Božja providnost je izabrala Mariju kao djevicu i majku za sliku i početak Crkve kao novoga naroda Božjega, kao Kristovu zaručnicu, kao Kristovo tijelo koje po njezinom zagovoru sve više dolazi do svoje svetosti i savršenosti. Zato je Marija majka Crkve, a Crkva majka svih koji vjeruju. Marijino tjelesno bogomajčinstvo preraslo je u sveopće i duhovno. Ona povezuje povijest spasenja prije Krista, za Krista i poslije Krista. S obzirom na isprepletenost kristološkog i ekleziološkog okvira mariologije, može se zaključiti da je Crkva uvijek gledala Mariju kroz Isusa, a Isusa kroz Mariju.⁶⁰

Kao što je Isusova majka – na nebu već proslavljena tijelom i dušom – slika i početak Crkve kakva treba biti dovršena u budućem vijeku, tako ona i na ovoj zemlji svijetli putujućem Božjem narodu kao znak sigurne nade i utjehe, sve dok ne dođe dan Gospodnji (usp. LG 68)

Možemo reći da je govor o Crkvi gotovo nemoguć bez govora o svetosti. Svetost Crkva baštini i nasljeđuje iz Kristova poslanja i Kristova zadatka učenicima, a tako i svima nama, da propovijedamo Evanđelje po svem svijetu. Tu vidimo i svrhu i nužnost misija u Crkvi, a na tom putu imamo kao sliku i uzor Mariju, kao najizvrsniji primjer svetosti i kao put koji trebamo nasljedovati.

⁶⁰ Usp. N. IKIĆ, *Kompendij katoličke pneumatologije, mariologije i eshatologije*, KBF, Sarajevo, 2011., str. 145. – 146.

4. STVARNOST GRIJEHA U SVETOJ CRKVI

Nakon što smo ukazali na svetost Crkve i na njezinu pritjelovljenost s Kristom te njihovu nužnost i međusobnu povezanost na putu do svetosti, valja progovoriti i o poimanju grijeha unutar Crkve te o polemikama koje su uvijek prisutne i uvijek aktualne kada je u pitanju govor o svetosti i grješnosti unutar Crkve. Crkva kao takva je sveta, ali zbog grešnih ljudi koji ju čine, uvijek je potrebna čišćenja i pročišćavanja.

Crkva je zajednica, društvo ljudi, koje se sastoji od božanskog i ljudskog elementa, kako se to uvijek naglašava kada je riječ o raznim nedostacima i propustima koji se javljaju unutar Crkve. Božansko u Crkvi predmet je teologije, i kako je taj element za Crkvu normativan, obrađuju se takve teme često i opširno. Razmatranjem »čisto ljudskog elementa« bavimo se naprotiv vrlo površno i nerado, jer nam predočuje sliku naših slabosti, bojeći se usto da nam Crkva ne postane previše ovostrana i ljudska. Grijeh je prema kršćanskoj doktrini manjak nekog moralnog dobra u subjektu, manjak cjelovitosti moralnog čina, neka privacija, lišavanje. Zato se o njemu ne može govoriti razumljivo promatrajući ga u sebi samom, nego tek u odnosu prema dužnom dobru, manjak kojega upravo nazivamo grijehom.

Kraljevstvo Božje nije samo neko mjesto gdje blaženici, oslobođeni kao blaženi svake frustracije i njezinih posljedica: nemira, agresije i laži, žive u sretnoj slozi i ljubavi, nego je nešto što već ovdje (kao kvasac) nastoji promijeniti u dubini čovjeka i njegovo ponašanje, dok je blaženstvo plod i posljedica takve po milosti Božjoj ostvarene nove ljudske i međuljudske egzistencije.⁶¹

Crkva je na neki način kompozicija suprotnosti (*compositio oppositorum*): ona nije samo *communio sanctorum* (u oba smisla svetih stvari i ljudi – svetaca), ona je također *communio peccatorum* (zajednica grešnika). Međutim, te suprotnosti u njoj ne znače ipak nespojive proturječnosti. U njoj postoje grješnici – ljudi koji čine razne grijehe i po njima je grijeh prisutan u svetoj Crkvi. Ovi su grešnici i dalje po vjeri stvarno povezani s Crkvom kao milosnom stvarnošću i u njoj pokorom i obraćenjem teže za obnavljanjem svoga života.⁶²

Da Crkvi pripada grijeh i da se ona ne sastoji samo od »čistih«, očigledno je. Ta svijest se u liturgijskom činu Crkve održava budnom, kada se u euharistijskoj molitvi prije znaka mira moli: »Ne gledaj naše grijehe, nego vjeru svoje Crkve!« Najkasnije od Drugog vatikanskog koncila koji o Crkvi kaže da je »u isti mah sveta i uvijek potrebna

⁶¹ Usp. V. BAJSIĆ, *Život i problemi crkvene zajednice*, KS, Zagreb, 2000., str. 163. – 164.

⁶² Usp. L. MARKEŠIĆ, *Crkva Božja*, Svjetlo riječi, Sarajevo, 2005., str. 208.

čišćenja» (*sancta simul et semper purificanda* – LG 8) ta tema teološki stoji na dnevnom redu.⁶³

4.1. Prisutnost grijeha u Crkvi

Crkveni su oci govorili o stvarnoj prisutnosti grijeha u Crkvi. Prema njima, Crkva je sveta ako se promatra samo u svojim nadnaravnim i bezvremenskim elementima kao zajednica milosti. Međutim, Crkva u sebi obuhvaća i grješnike i po njima je grijeh prisutan u Crkvi. Prisutnost grijeha opisuje se na različite načine, najčešće biblijskim simbolima:

- Crkva je kao zaručnica Kristova nagrđena u svojoj ljepoti. Postat će savršeno čista i lijepa tek u eshatonskom stadiju.
- Crkva je, također, pokornica koja se mora neprestano čistiti i obnavljati.
- Crkveni oci izražavaju grješnost u Crkvi likovima biblijskih žena grešnica – Rahabe, Tamare, Marije Magdalene... Ove su žene, istina, bile grešnice, ali su se snagom Kristove milosti očistile i postale svete. Tako se stalno događa i s Crkvom: Krist ju je našao kao grešnicu, kao uprljanu i učinio ju je svetom i čistom. Crkva, po sebi, na temelju svoje *causa materialis*, tj. ljudske naravi jest grešnica; ona je sveta samo po tome što je stalno čisti njezin Gospodin, Krist Isus.
- Grijeh u Crkvi često se prikazuje slikom nevjerne žene, nevjerne zaručnice (Ez 16) i uopće zaručnice (Pj 1, 5). Jedino kad govore o Djevici Mariji kao tipu Crkve, prikazuje se Crkva u svojoj ljepoti i svetosti: Marija je eshatološka ikona Crkve.⁶⁴

Prva je Crkva vrlo ozbiljno shvaćala zahtjev za svetim životom. Bilo je u njoj ljudskih slabosti i grijeha, ali se ona protiv njih borila, a katkada ih i strogo kažnjavala. Bila je i širokogrudna znajući da je Isus do sudnjeg dana odgodio diobu korova od pšenice. Pomalo se u Crkvi razvila stroga, kruta struja na čelu s rigoristom Tertulijanom, nepomirljivim prema svemu ljudskom, slabom i svjetskom. Za njim su pošli i donatisti i mnogi do danas. Pobijedio je ipak širokogrudni duh svetog Augustina, pun strpljivosti i razumijevanja za čovjeka i njegove slabosti. Crkva se priznala Crkvom i brižno je bdjela nad tim priznanjem. Shvatila je da o njemu ovise toplina i širina

⁶³ Usp. H. SCHLÖGEL, *Svetost i grješnost Crkve. Moralno – teološke perspektive*, u: COMMUNIO, 39 (2013), br. 118., str. 58. – 66.

⁶⁴ Usp. L. MARKEŠIĆ, *Crkva Božja*, Svjetlo riječi, Sarajevo, 2005., str. 208. – 209.

njezina majčinskog krila. Nije dopuštala da je ograniče na neki uski krug elite. Crkva je Božje djelo, pa je u svojoj biti sveta. Sastoji se od ljudi, pa njezina svetost ovisi o njihovu slobodnom odgovoru na Božji poziv. Razapeta je između onoga što već jest i onoga što tek treba postati. Podvojenost između objektivne svetosti koju je od Boga primila i subjektivne svetosti koju ostvaruju ljudi, spada na njezinu putničku, eshatološku narav. Tu podvojenost ona mora do kraja izdržati, ne smije bježati ni u jednu ni u drugu krajnost. Ne smije zaboraviti da je još na putu, ali ne smije izgubiti iz vida svoj konačni cilj. Svijest vlastitih slabosti i grijeha ne smije Crkvi oduzeti hrabrost u ispovijedanju svetosti koju stalno prima od Boga. Ona mora vjerovati u nerazrješivu vezu između Krista i Crkve njegove Zaručnice, mora vjerovati u nadmoć milosti nad grijehom. Protestantska teologija ne priznaje ontičke stvarnosti u djelu spasa pa ne prihvaća ni objektivnu svetost Crkve, nego sav naglasak stavlja na „egzistencijalnu“, osobnu, vidljivu svetost. Koliko god ova težnja za vidljivom svetošću bila razumljiva, ne smije ona ipak zaboraviti da je utjelovljenjem Sina i poslanjem Duha nastalo posve novo stanje kakvo nije bilo u Starom zavjetu.

Subjekt grijeha može biti samo pojedinac, a ne Crkva kao Tijelo Kristovo. Na razini svojih otajstvenih izvora Crkva je sveta i bez grijeha. No Crkva je povijesna stvarnost, a ne apstrakcija. Pripadaju joj ljudi, grješnici, duhovno slijepi, lijeni, nesavršeni. Oni nisu podijeljeni na Crkvu i na svijet, nego su čitavi u Crkvi koja živi i raste u svijetu. Svetost Crkve svijetli u tim ljudima nesavršenim sjajem.⁶⁵

4.2. Neka teološka mišljenja o grijesima u Crkvi

Neki teolozi promatraju grijeh u Crkvi kao nešto njoj posve strano i protivno, što, ni u kojemu smislu nije Crkva. Grijeh dotiče samo članove Crkve, a ne samu Crkvu; pa i sami članovi, ukoliko čine grijeh, ne pripadaju Crkvi, nego samo svijetu. Tako se ističe posvemašnja odvojenost grešnih ljudi od svete Crkve.

Drugi teolozi odbacuju takvo shvaćanje Crkve kao romantično i idealizirano, jer, po njihovu mišljenju, ne odgovara stvarno Crkvi kakva ona jest u povijesti. Oni promatraju Crkvu kao jednu cjelinu u kojoj je sva mnogostruka i različita stvarnost tako međusobno povezana da se ne može stvarno, nego samo logički donekle razdvajati. Gledaju Crkvu kao posvemašnju povezanost grešnih ljudi i svete Crkve.

⁶⁵ Usp. A. SCHNEIDER, *Crkva*, FTI, Zagreb, 2008., str. 112. – 115.

Treća skupina teologa vidi u Crkvi dijalektički odnos svetosti i grešnosti, povezanost i razliku između grešnih ljudi i svete Crkve. Stoga oni ne govore jednostavno niti samo o svetoj Crkvi, niti o grešnoj Crkvi, nego radije o svetoj Crkvi grešnika (Karl Rahner). Prema tome, prisutnost grijeha u Crkvi dolazi od pojedinaca – grešnika, ali su oni tako usko povezani s formalnim principima Crkve, koji su inače po sebi posve sveti i čisti, da se taj grijeh pojedinaca može nazvati grijehom Crkve.⁶⁶

Shvativši da je Crkva nerazorivo sveta u objektivnom i subjektivnom smislu – sveta stvarno ili nesavršeno – pitamo se kako teologija postavlja odnos između svetosti Crkve i grešnosti njezinih članova. O tome se mišljenja razilaze i za sada nema rješenja koje bi svima bilo prihvatljivo unutar katoličke zajednice.⁶⁷

Švicarski ekleziolog Journet podatke Svetog Pisma, tradicije i učiteljstva tumači tako da izlazi kako Crkva nije doduše bez grešnika, ali jest bez grijeha. Grijeh ne spada na bit Crkve koja je institucija spasenja i zajednica življenja s Bogom. Ako svi članovi Crkve griješe, ne čine to pod aspektom svoje crkvenosti nego svoje ljudskosti. Ukoliko griješe, utoliko su suhe grane na tijelu Crkve, utoliko su manje Crkva. Smatra da sva proturječja isčezavaju ako shvatimo da članovi Crkve svakako griješe. Ali ukoliko izdaju Crkvu; da Crkva nije dakle bez grešnika, ali jest bez grijeha. Journet u saborskim tekstovima također vidi potvrdu svoje teorije. Latourelle prigovara toj teoriji da se nadovezuje na nauku o nekoj apstraktnoj Crkvi te da se ne obazire na ekumenske i pastoralne probleme Crkve koja čini velike propuste i grijehe.⁶⁸

Y. Congar razlikuje četiri sadržaja riječi i pojma Crkve:

1. Institucija spasenja koja se konstituira vjerom i sakramentima
2. *congregatio fidelium* ili narod Božji
3. hijerarhija
4. božansko – ljudska stvarnost novog čovjeka u Kristu.

Ne bi se moglo reći da Crkva griješi u strogom smislu riječi i jer je grijeh prekršaj za koji je odgovorna pojedina osoba. Sva Crkva čini socijalno – moralne propuste koji ljude našeg vremena posebno smetaju i za koje su odgovorni svi članovi Crkve. Nosioći ministrija, uza sve svoje nedostatke, ne čine sakramentalne čine nevaljanima jer u sakramentima djeluje i ljude posvećuje Krist Gospodin po svećenicima i biskupima, ali njihovi propusti i nedostaci kompromitiraju cijelu Crkvu jer nastupaju u ime Crkve.

⁶⁶ Usp. L. MARKEŠIĆ, *Crkva Božja*, Svjetlo riječi, Sarajevo, 2005., str. 209. – 211.

⁶⁷ Usp. M. ZOVKIĆ, *Crkva kao Narod Božji*, KS, Zagreb, 1976., str. 83.

⁶⁸ Usp. M. ZOVKIĆ, *Crkva kao Narod Božji*, KS, Zagreb, 1976., str. 83. – 84.

Congar razlikuje objektivnu svetost koju Crkva neizgubivo ima kao institucija spasenja – *Ecclesia congregans*, te subjektivnu svetost koju stječe i očituje uz pomoć Božju kao zajednica naroda Božjega – *Ecclesia congregata*.⁶⁹

Karl Rahner je povijesnu Crkvu nazvao „svetom Crkvom grešnika“. On zastupa mišljenje da je Crkva grešnica i sveta, „*simul sancta et peccatrix*“. Poziva se na to da je teologija stoljećima priznavala kako se Crkva treba neprestano čistiti. Može se čistiti zato što je grešna te reformirati zato što je u nečemu uvijek deformirana. Ipak je Crkva nerazorivo sveta, jer je u njoj uvijek prisutan Duh Krista, koji je pobijedio grijeh, a grešnost članova Crkve ne može nikada sasvim zamračiti darovanu svetost Crkve i uspješnost njezina spasonosnog djelovanja. Rahner vidi potvrdu za svoje mišljenje u tekstovima konstitucije *Lumen Gentium* gdje se govori da je »*Ecclesia simul sancta et semper purificanda* – takva da je istovremeno sveta i uvijek potrebna čišćenja«. Crkva je, ustvari, društvo grješnika. Otkupljena i oblikovana ustrojstvom koje dolazi od Isusa Krista, ona je sredstvo kojim se Bog služi za spasavanje svih. Ne bi bila pravi narod Božji kada bismo smatrali da grijesi njezinih članova ne uvjetuju i nju samu.⁷⁰

H. Küng smatra da se ne može povući granica između ljudi ukoliko su krhki grešnici i ukoliko su članovi Crkve. U konkretnoj ljudsko – povijesnoj stvarnosti Crkva je narod grešnika, stoga grešna. Ona je i sveta, ukoliko je otvorena Božjem djelovanju, pa vjerovati u svetu Crkvu znači vjerovati u Boga koji posvećuje u Crkvi i po Crkvi. Crkva bi bila grešnica ukoliko je od ljudi i za ljude, a sveta ukoliko je od Boga i vodi Bogu. Ne samo u načelu nego i u praksi, jer je svetost koju Bog dariva u Crkvi ostvariva i ostvarena.⁷¹

Zajednički elementi navedenih mišljenja koji su u okviru katoličkog zajedništva su:

1. Crkvu ne smijemo prikazivati kao neku irealnu tvorevinu nego kao konkretni narod Božji i stoga kao zajednicu svetih i grešnih ljudi.
2. Specifično obilježje Crkve je svetost, a ne grijeh, jer je okuplja i vodi Bog u Kristu po Duhu.
3. Crkva je subjektivno sveta kao cjelina jer joj je Krist zaslužio nerazorivu svetost te ju je zauvijek pritjelovio kao svoje tijelo i zaručnicu.
4. Unatoč svojim nedostacima, Crkva ostaje sakrament spasenja za svijet.

⁶⁹ Usp. M. ZOVKIĆ, *Crkva kao Narod Božji*, KS, Zagreb, 1976., str. 84.

⁷⁰ Usp. M. ZOVKIĆ, *Crkva kao Narod Božji*, KS, Zagreb, 1976., str. 84. – 85.

⁷¹ Usp. M. ZOVKIĆ, *Crkva kao Narod Božji*, KS, Zagreb, 1976., str. 85.

5. Moralna svetost članova Crkve ovisi od većeg ili manje odaziva njezinih članova.
6. Crkva će postati potpuno čista i sveta tek u eshatonu.⁷²

4.3. Drugi vatikanski sabor o odnosu Crkve i grijeha

Drugi vatikanski sabor nikada ne rabi direktno pridjev »grješna« za Crkvu, iako često govori o nesavršenostima, grijesima, nužnosti pokore i reforme u Crkvi. S druge strane, često i u raznim vidovima susrećemo suodnos između Crkve i svetosti. Svetost Crkve Sabor ističe u brojnim odlomcima. Tako desetak puta čitamo izričaj »*sancta Ecclesia*«; triput »*sancta Mater Ecclesia*«, a u raznim se tekstovima upućuje na »*Ecclesia sanctitas*«. Također, Sabor umjesto pojma Crkva rabi i druge izraze: »*sanctitas populi Dei*« (sveti narod Božji), »*gens sancta*« (sveti puk), »*plebs sancta*« (sveti narod), »*templum sanctum*« (sveti hram), »*civitas sancta*« (sveti grad), »*sanctum et regale sacerdotum*« (sveto i kraljevsko svećenstvo).⁷³

Složenija je situacija glede odnosa grijeh – Crkva. Već se vidjelo kako sabor ne govori direktno o Crkvi grješnici, no Rahner drži da tekstovi Drugog vatikanskog sabora potvrđuju stvarnost Crkve grješnice. No, tekstovi više ističu obnavljanje Crkve, tj. Crkvu koju na njezinu putu podupire Duh da »ne prestane obnavljati samu sebe« i Crkvu koja treba u svijetu učiniti vidljivim Trojstvo »obnavljajući i očišćujući samu sebe neprestano«. Više puta se u saborskim tekstovima ističe da Crkva živi svetost, ali ne još potpuno. Dok ne dođe novo nebo i nova zemlja, hodočasnička Crkva u svojim sakramentima i svojim institucijama, koji pripadaju sadašnjem dobu, nosi prolaznu figuru ovoga svijeta; ona živi među stvorovima koji još stenju, koji su u porođajnim bolima i čeznu za ostvarenjem sinova Božjih. Ova »prava, iako nesavršena svetost« utemeljuje zahtjev za trajnim očišćenjem i stalnom obnovom Crkve.⁷⁴

4.4. *Ecclesia semper reformanda*

Reforma ili obnova Crkve jest njezin stalni zadatak. Ova obnova treba obuhvatiti svakoga pojedinca i ujedno cijelu Crkvu, sve njezine povijesne strukture. Istina je da su grijesi osobna stvar pojedinca i u tom smislu je potrebno da se i sami pojedinci stalno obnavljaju. Međutim, pojedinci su tako usko povezani s cjelinom Crkve da njihovi

⁷² Usp. M. ZOVKIĆ, *Crkva kao Narod Božji*, KS, Zagreb, 1976., str. 85.

⁷³ Usp. E. CASTELLUCCI, »Očitovat ću u njima svoju svetost pred narodima« (Ez 28, 25), u: COMMUNIO, 39 (2013.), br. 118., str. 47. – 57.

⁷⁴ Usp. E. CASTELLUCCI, »Očitovat ću u njima svoju svetost pred narodima« (Ez 28, 25), u: COMMUNIO, 39 (2013.), br. 118., str. 47. – 57.

griješni prelaze i na tu cjelinu, stvarajući grješne strukture postaju grijeh struktura i tako nastaje opasnost deformiranja Crkve. Stoga je za obnovu i reformu Crkve potrebna istovremeno obnova pojedinca i cijele strukture Crkve – antropološka i ekleziološka renovacija. Također je ova obnova potrebna stalno i u svako vrijeme.⁷⁵

U radu na obnovi Crkve treba imati u vidu sljedeće stavove:

1. Ne mogu se bitno mijenjati konstitutivni elementi Crkve (evanđelja, sakramenti, pastoralni ministerij) uz koje je vezano posebno Božje obećanje vjernosti, po čemu će Crkva ostati nerazrušiva do konca svijeta.
2. Promjeni podliježu povijesne strukture i životni oblici Crkve koji su izrasli na temelju konstitutivnih principa. Ove su strukture, prožete grijehom i kao takve tvore moralne i disciplinske pogriješne oblike.
3. Između ovih dviju stvarnosti crkvenog života postoji prostor koji je dosta širok i u kojemu je također duboka reforma Crkve moguća. Postoji mogućnost da se produbljuje i proširuje shvaćanje ovih konstitutivnih uredbi Crkve i da se na drugačije načine vrši izgradnja Crkve na ovim principima. Također je moguće stalno produbljivati shvaćanje cijele Objave, što može utjecati na konkretno formiranje crkvenog života. Stoga je u radu na promjenama u Crkvi potrebno imati dovoljno znanja i mudrosti i dovoljno smjelosti i hrabrosti, te otvorenosti i povjerenja u Duha istine, koji će nas uvesti u svu istinu.

Povratak biblijskim izvorima, po čemu Crkva osigurava svoju čistoću, okrećući se svome temelju i podrijetlu, te odgovor na zahtjeve vremena, u čemu Crkva nastoji prerasti u svoju zadanu puninu, su dvije pokretačke snage procesa obnove, koji će ostati zdrav ako bude poštovao navedene uvjete.⁷⁶

Budući da Crkva u svojem krilu ima i grješnika, potrebno je čišćenje po neprestanoj pokori i obnovi. Ta pokora i obnova nije samo stvar grješnika, nego i cijele Crkve, iako svi u njoj nisu grješnici. Cijela se Crkva mora zauzeti molitvom, zagovorom i postom za oslobađanje od grijeha. Da se Crkva uzmogne pojaviti kao čista i neokaljana Kristova zaručnica, mora živjeti u zajedništvu s grješnicima koje ljubi svojom čistom i neokaljanom ljubavi i za njih se brine. Kao što je Isus sjedao s grješnicima za stol, tako

⁷⁵ Usp. L. MARKEŠIĆ, *Crkva Božja*, Svjetlo riječi, Sarajevo, 2005., str. 211. – 213.

⁷⁶ Usp. L. MARKEŠIĆ, *Crkva Božja*, Svjetlo riječi, Sarajevo, 2005., str. 211. – 213.

se i neokaljana Zaručnica mora žrtvovati za grješnike, živjeti skupa s njima, okajavati njihove grijehе.⁷⁷

Crkva se ne treba praviti jakom i besprijekornom, trošiti energije u pritajivanju svojih slabosti, nego ih upravo u ime svoje vjerodostojnosti mora iskreno i ponizno priznati očekujući da se u njezinim slabostima i bolestima očituje slava Gospodnja. Crkva nije prvotno pozvana da docira o ovoj ili onoj moralnoj vrijednosti, nego da svjedoči o Isusu Kristu, o živome susretu s njime. Ona treba prije svega biti svjedok, oslikan u osobi Marije Magdalene, žene koja mnogo ljubi i kojoj se mnogo oprašta i koja je stoga morala doći u situaciju da nakon Isusova uskrsnuća posvjedoči: »Vidjela sam Gospodina i on mi je to rekao« (Iv 20, 18).⁷⁸

Neupitna je postojanost grijeha u Crkvi i potreba stalnoga čišćenja, ali ne možemo govoriti o Crkvi kao grješnoj, jer ona to nije, nego su njezini članovi grješni, ali njihova grješnost ne može narušiti svetost Crkve. Kao što smo istaknuli u ovom poglavlju, to čišćenje odvija se neprestanom molitvom, pokorom i postom. Budući da ju čine grješnici, Crkva je pozvana neprestano obnavljati samu sebe.

⁷⁷ Usp. R. BRAJČIĆ, *Komentari dokumenata drugog vatikanskog sabora. Lumen Gentium II*, FTI, Zagreb, 1981., str.178. – 179.

⁷⁸ Usp. A. TAMARUT, *Stvoren za ljubav*, Glas koncila, Zagreb, 2005., str. 76. – 77.

5. OPĆI POZIV NA SVETOST U CRKVI

Vjera uči da je Crkva, čije otajstvo izlaže sveti Sabor, trajno sveta. Krist, Sin Božji, koji se s Ocem i Duhom slavi kao »jedini Sveti«, ljubio je Crkvu kao svoju zaručnicu tako što je samoga sebe predao za nju da je posveti te si ju pridružio kao svoje Tijelo i obasuo je darom Duha Svetoga na slavu Božju. Tako su svi u Crkvi, bilo da pripadaju hijerarhiji, bilo da ih ona pastirski vodi, pozvani na svetost, prema onoj Apostolovoj: »Ovo je naime volja Božja: vaše posvećenje.« Ta se svetost Crkve neprestance očituje i mora očitovati u plodovima milosti koje Duh proizvodi u vjernicima; ona se izražava u mnogo oblika kod pojedinaca koji u svojem životnom redu teže savršenstvu ljubavi tako da izgrađuju druge (usp. LG 39)

5.1. Poziv svima

Peto poglavlje konstitucije *Lumen gentium* ističe na početku kao vjersku istinu da je Crkva nerazorivo sveta. Iz cijelog poglavlja očito je da je svetost Crkve ne samo neizgubivi dar od Krista po Duhu nego i zadatak na koji su pozvani svi vjernici, dapače svi ljudi kojima Crkva svjedoči i nudi duhovne vrednote. Sabor dužnost teženja za puninom života u Kristu izvodi iz krsne posvećenosti svakog vjernika te uči da svi »moraju uz pomoć Božju živjeti držati i usavršiti svetost koju su primili«. Pod svetošću Sabor ne misli neko čudaštvo ili izvršavanje neobičnih djela, nego »potpuni kršćanski život i savršenstvo ljubavi« prema Bogu i bližnjemu. Ljubav je bit, put i sredstvo svetosti. Ta ljubav može u pojedincu rasti i donositi plodove, ako sluša riječ Božju, sudjeluje u liturgijskom i sakramentalnom životu, poklanja nužnu pažnju molitvi i samozataji, te nastoji služiti braći i živjeti kreposno. Stoga je znak pravog Kristova učenika i ljubav prema Bogu i ljubav prema bližnjemu.⁷⁹

Božanski Učitelj i uzor svake savršenosti jest Gospodin Isus Krist. On je začetnik i dovršitelj svake svetosti života. On je tu svetost života propovijedao svima i svakom svome učeniku, kojega god bio položaja: »Budite, dakle, savršeni i vi, kao što je i Otac vaš nebeski savršen« (Mk 5, 48). On je poslao Duha Svetoga u sve, da ih iznutra giba da ljube, kao što je Krist ljubio njih. Apostol Pavao ih opominje da žive »kao što dolikuje svetima« (usp. Ef 5, 3) i da se obuku »kao Božji izabranici, sveti i ljubljeni, u srdačno milosrđe, dobrotu, poniznost, krotkost, strpljivost« (usp. Kol 3, 12) i da donose plodove Duha na posvećenje (usp. Gal 5, 22; Rim 6, 22).

⁷⁹ Usp. M. ZOVKIĆ, *Crkva kao Narod Božji*, KS, Zagreb, 1976., str. 86.

Iz svega toga jasno proizlazi da su svi kršćani pozvani na puninu kršćanskog života i na savršenstvo ljubavi, bez obzira u kojem su staležu i na kojem položaju. Tom svetošću se u ljudskom društvu promiče čovječniji način života, te tako podcrtava svetost kao jednu od osnovnih komponenata kršćanskog humanizma. Vjernici od Krista dobivaju snage za sticanje savršenstva, i to svaki prema mjeri dara Kristova, a primljene snage moraju upotrijebiti da slijede njegove stope i postanu usklađeni s njegovom slikom, te slijedeći u svemi volju Očenaša, svom se dušom posvete slavi Božjoj i službi bližnjega.⁸⁰

Poziv, odnosno obveza težnje za puninom kršćanskog života vrijedi za sve vjernike i proizlazi iz krštenja. Ne radi se o novom iznašašću, nego o »ponovnom otkriću«. U nauku je Crkve uvijek bilo jasno da je mjera svetost ili savršenosti neke osobe karitas: »Boga ljubiti iznad svega i bližnjega kao samoga sebe, s pogledom na Boga«, tj. s pogledom na dostojanstvo koje Bog daje čovjeku i na njegov vječni cilj. No, svetost u svakodnevici, koliko god neupadljiva bila, nije nešto svakodnevno, nešto samo po sebi razumljivo, što takoreći dolazi samo od sebe ili što je uvijek već bilo dano. Riječ o pozivu na svetost izazovna je, štoviše »tvrda«, teži se za »*arduum*« (teškim) i to Bog očekuje. »Svetost je riječ koja se može učiniti i prevelikom«, rekao je papa Benedikt XVI na općoj audijenciji 13. travnja 2011. godine. Istodobno je u povijesti kršćanske pobožnosti uvijek bilo osoba i pokreta koji su pokušavali promicati težnju za svetošću, za savrшеноšću koja je u skladu sa staležom, tj. životnim okolnostima neke osobe. Zbog toga se jedan karitas ostvaruje u raznovrsnim oblicima, tako da ga biskup ne ostvaruje onako kako to čini pustinjač, a otac obitelji ga ne ostvaruje onako kako to čini prosjački redovnik. U ovom se kontekstu treba prisjetiti brojnih bratovština i trećih redova srednjeg vijeka, čiji su se laički članovi obvezivali na snažan život molitve i djelatne ljubavi prema bližnjemu. Osobna svetost ne sastoji se u oponašanju jednoga tipa osobe, odnosno nije kopija neke druge osobe, nego nutarnja adaptacija jezgre, tj. krjeposti i to u skladu s vlastitom sklonošću i s vlastitim životnim okolnostima.⁸¹

Jedna svetost Crkve ostvaruje se u različitim ljudskim zvanjima i zanimanjima. Duhovnost biskupa i ostalih nosilaca ministrija jest funkcionalna: posvećuju se vršenjem svoje službe u Crkvi i za Crkvu. Kršćani se u braku posvećuju ako s vjerom i ljubavlju jedan drugoga kroz cio život podržavaju u milosti i svoju djecu, koju su s

⁸⁰ Usp. T. ŠAGI – BUNIĆ, *Ali drugog puta nema*, KS, Zagreb, 1972., str. 207. – 208.

⁸¹ Usp. M. SCHLOSSER, *Pozvani na svetost u communio sanctorum*, u: COMMUNIO, 39 (2013.), br.118, str. 37. – 46.

ljubavlju od Boga primili, poučavaju u kršćanskom nauku i evanđeoskim krepostima. Radnici svojim radom usavršavaju sebe kao kreativnu ljudsku osobu, uzdržavaju sebe i svoje koji su od njih ovisni, pridonose izgradnji društva i nasljeđuju Krista – radnika. Svi će se dakle vjernici u svojim životnim prilikama, dužnostima i okolnostima, i pomoću svih tih stvari svaki dan sve više posvećivati, ako sve s vjerom primaju iz ruke nebeskog Oca i surađuju s voljom Božjom, očitujući svima u samoj vremenitoj službi ljubav kojom je Bog ljubio svijet (LG 41, 7). Tako vidimo da svetost Crkve nije samo unutrašnja, ontološka ili objektivna. Ona je i izvanjska, subjektivna, moralna. Kao što je teološki jasno da ima istine, dobrote i milosti izvan Crkve, tako je jasno da ima ljudske svetosti izvan Crkve te kršćanske svetosti izvan Rimokatoličke Crkve. No mi ipak vjerujemo da je Bog na najodličniji i najaktivniji način prisutan u Crkvi koja je tijelo i punina Krista u svijetu. Tako dakle, ako ima svetosti izvan kršćanstva, još je više ima u kršćanstvu.⁸²

Drugi vatikanski sabor ponovno je dozvao u svijest opći poziv na svetost i zajedničko svećeništvo vjernika, a oboje proizlazi iz pripadanja Bogu. Time nije jednostavno dan samo parenetski poticaj za pojedine vjernike, nego je istodobno nadiđeno i suženo viđenje Crkve: U počecima Crkve najprije se činilo samo po sebi razumljivim da kršćanin mora biti i svetac prema punom zahtjevu ove riječi. Borba je prvih stoljeća išla za tim da se prihvati korov na njivi, napusti san o Crkvi čistih i potvrdi članstvo grješnika u Crkvi. Nakon što je to osigurano, počelo se upadati u suprotnu jednostranost, tako da je naposljetku svetost uopće bila isključena iz pitanja članstva Crkve. Saborski je tekst ovdje mogao otvoriti treće razdoblje tako što je bez upadanja u zanesenjaštvo prekoračio puki institucionalizam, te ponovno ozbiljno shvaća neizbrisivu povezanost Crkve i svetosti. Crkvi se ne pripada jednostavno kao nekoj instituciji, nego joj se pripada kao *communio sanctorum*, u dvostruku značenju dioništva u spasenjskim dobrima i u pozivu na rast u svetosti.⁸³

Neka se svi potrudite da ispravno upravljaju svojim osjećajima kako uporabom zemaljskih stvari i prijanjanjem uz bogatstvo, a protiv duha evanđeoskog siromaštva, ne bi bili sprječavani na putu prema savršenoj ljubavi, imajući na pameti Apostolovu opomenu: Oni koji se služe svijetom, neka se u njemu ne zaustavljaju jer prolazi obličje ovoga svijeta (usp. LG 42, 5).

⁸² Usp. M. ZOVKIĆ, *Crkva kao Narod Božji*, KS, Zagreb, 1976., str. 87.

⁸³ Usp. M. SCHLOSSER, *Pozvani na svetost u communio sanctorum*, u: COMMUNIO, 39 (2013.), br.118, str. 37. – 46.

5.2. Ljubav kao put svetosti

Svetost na koju su pozvani svi kršćani, nezamisliva je kao efektivno ostvarenje bez žive vjere koja rađa ufanjem, a rascvate se u ljubavi. Teološke kreposti su osnovica svetosti u svakome kršćaninu. *Lumen gentium* u broju 42 posebno naglašava ljubav i njezine dimenzije, jer ljubav je glavni i neophodni put svetosti u kojem su uključeni svi drugi putevi i koji sve puteve nadvisuje.⁸⁴

Bog je ljubav i tko ostaje u ljubavi u Bogu ostaje i Bog u njemu (1 Iv 4, 16). Bog je u našim srcima razlio svoju ljubav po Duhu Svetom koji nam je dan, stoga je prvi i najnužniji dar ljubav kojom ljubimo Boga iznad svega, a bližnjega poradi njega. Da bi pak ljubav poput dobroga sjemena u duši rasla i rađala rodom, svaki pojedinu vjernik mora rado slušati Božju riječ te uz pomoć Božje milosti djelom ispunjavati njegovu volju, često sudjelovati u sakramentima, napose u euharistiji, i u svetim činima te se postojano posvetiti molitvi, samozataji, djelotvornom bratskom služenju i uvježbavanju u svim krjepostima. Ljubav upravlja svim sredstvima posvećivanja, uobličuje ih i vodi njihovoj svrsi. (usp. LG 42, 1)

O ljubavi na sličan način progovara apostol Pavao u Hvalospjevu ljubavi: »Kad bih sve jezike ljudske govorio i anđeoske, a ljubavi ne bih imao, bio bih mjed što ječi ili cimbal što zveči. Ljubav je velikodušna, dobrostiva je ljubav, ne zavidi, ljubav se ne hvasta, ne nadima se; nije nepristojna, ne traži svoje, nije razdražljiva, ne pamti zlo; ne raduje se nepravdi, a raduje se istini; sve pokriva, sve vjeruje, svemu se nada, sve podnosi. Ljubav nikad ne prestaje. A sada: ostaju vjera, ufanje i ljubav – to troje – ali najveća je među njima ljubav« (1 Kor 13, 1., 4 – 8., 13.).

Bog koji je čovjeka iz ljubavi stvorio, pozvao ga je na ljubav kao osnovno urođeno zvanje svakog ljudskog bića. Čovjek je naime stvoren na sliku i priliku samoga Boga koji je Ljubav. Budući da je Bog stvorio muško i žensko, njihova uzajamna ljubav postaje slikom posvemašnje i neprolazne ljubavi kojom Bog ljubi čovjeka. To je nešto dobro, vrlo dobro u očima Stvoriteljevih. I ta ljubav koju Bog blagoslivlje namijenjena je plodnosti i da se ostvari u zajedničkom djelu očuvanja stvorenja: »Plodite se i množite i napunite zemlju i sebi je podložite« (usp. KKC 1604).

Na iskustvu Božje ljubavi prema nama počiva ponajprije naša ljubav prema samima sebi kao pretpostavka ljubavi prema bližnjima: »Ljubi svoga bližnjega kao sebe samoga«. Ljubiti bližnje ljubavlju koju je Bog po svome Duhu izlio u srca naša

⁸⁴ Usp. T. ŠAGI – BUNIĆ, *Ali drugog puta nema*, KS, Zagreb, 1972., str. 215.

prvenstveno znači prepoznati u bližnjima Božje prebivalište, s Bogom se radovati njihovu postojanju i na taj način sudjelovati u otkupljenju svijeta. Ljubiti znači moći bližnje sobom darovati i moći biti bližnjima obdaren; ljubav je dar i uzdarje; raditi na sebi znači truditi se da budem što ljepši i korisniji Božji dar za druge.⁸⁵

Peto poglavlje imalo je za cilj progovoriti o sveopćem pozivu na svetost svih članova Crkve. Kao što smo svi pozvani krstiti se, obratiti i vjerovati, tako smo svi pozvani tu svetost koju Crkva naviješta i propovijeda živjeti i ostvarivati svakoga dana svojim životom, dokle god smo na putu i do Kristova ponovna dolaska u slavi. Kao izvrsno sredstvo ostvarivanja toga puta svakako se ističe ljubav kao najizvrsniji put.⁸⁶

⁸⁵ Usp. A. TAMARUT, *Stvoren za ljubav*, Glas koncila, Zagreb, 2005., str. 45. – 47.

⁸⁶ Apostol Pavao u Prvoj poslanici Korinćanima u Hvalospjevu ljubavi ističe upravo ljubav kao najizvrsniji put. Posebno ističe ljubav u 1 Kor 12, 31 u uvodu u Hvalospjev gdje stoji :»Čeznite za višim darima! A evo vam puta najizvrsnijega..

Zaključak

U svakoj Svetoj misi u Vjerovanju ispovijedamo vjeru u Crkvu koja je sveta. No, u svakoj misi priznajemo Bogu, svetima i prisutnoj braći da smo sagriješili. To priznaje papa, biskupi, svećenici i svi vjernici. Paradoks svetosti i grešnosti, koje postoje istovremeno u Crkvi postavlja se pred članove Crkve, kao i pred one koji je promatraju izvana, u svjetlu onoga što čini, a ne u svjetlu onoga što o sebi govori.⁸⁷

U samom govoru o Crkvi, uvijek govorimo o Crkvi kao svetoj i ne možemo Crkvu misliti drugačije nego svetu. Svetost Crkve je katolička vjerska istina i kada to ispovijedamo, iskazujemo svoju vjeru da je Krist prisutan u Crkvi te da ju On vodi i ravna. Svetost je, dakle, neosporni epitet Crkve koji joj daje Bog, a Duh Sveti ju neprestano pomlađuje i posvećuje.

Unatoč tome, izbjegavanje i skrivanje postojanja grijeha u Crkvi bilo bi iskrivljavanje stvarne slike onoga što se u Crkvi događa. Iako je neosporno da je Crkva sveta i da je ta svetost trajna i neizgubiva, činjenica je da Crkva obuhvaća ljude koji su grešni. Neupitno je postojanje grijeha u Crkvi, bilo da govorimo o službenicima Crkve ili o Kristovim vjernicima laicima. Bez obzira na to, ne možemo govoriti o Crkvi kao grešnici ili o Crkvi kao grešnoj, nego o Crkvi u čijem se zajedništvu nalaze i grešnici. Teolog Y. Congar, kako donosi Markešić, kaže da se Crkva ne može smatrati u pravom smislu subjektom grijeha, to može biti samo pojedinac – osoba. Sigurno je i to da je Crkva po svojim formalnim konstitutivnim principima posve čista. No, Congar se pita je li Crkvu dovoljno promatrati samo u njezinim formalnim principima jer je ona konkretna povijesna stvarnost, njoj pripadaju ljudi koji su grešnici, duhovno slijepi i teški, u svakom slučaju nesavršeni. U ljudima je sloj svetosti i grešnosti srastao u jednu cjelinu stvarnoga čovjeka kakav postoji. U njima je sjaj svetosti prelomljen i ograničen, a tako i u konkretnoj povijesnoj Crkvi. Congar zaključuje da mi grešnici pripadamo svi posve Crkvi, ali s jednim vrlo nesavršenim kršćanskim životom, nesavršenom svetošću.⁸⁸

Upravo zato, Crkva ima zadatak stalno se obnavljati, stalno se pročišćavati molitvom, postom i pokorom te djelima milosrđa i nadasve djelima ljubavi. Ta pokora i obnova nije samo stvar grešnika koji ju čine, nego je cijela Crkva pozvana molitvom i zagovorom zauzeti se za grešnike po uzoru na Krista, kako bi jednom svi zadobili spasenje.

⁸⁷ Usp. M. ZOVKIĆ, *Crkva kao Narod Božji*, KS, Zagreb, 1976., str. 75.

⁸⁸ Usp. L. MARKEŠIĆ, *Crkva Božja*, Svjetlo riječi, Sarajevo, 2005., str. 211.

Uzmemo li u obzir da se nalazimo u putujućoj Crkvi i da težimo jedinstvu s nebeskom Crkvom, tim više trebamo ustrajati u nastojanju za postizanjem svetosti još ovdje na zemlji. Kako stoji u dogmatskoj konstituciji Drugog vatikanskog sabora *Lumen gentium*, Crkva, u koju smo u Isusu svi pozvani i u kojoj Kristovom milošću stječemo svetost, bit će dovršena tek u nebeskoj slavi, kada će doći vrijeme obnove svijeta i stvari i kada će se s ljudskim rodom u Kristu savršeno obnoviti sav svijet, koji je s čovjekom prisno povezan te po njemu napreduje prema svome cilju. Podignut sa zemlje, Krist je uistinu sve privukao k sebi, uskrsnuvši od mrtvih, poslao je na učenike svoga Duha te po njemu ustanovio svoje Tijelo, koje je Crkva, kao sveopći sakrament spasenja. Obnova, koju kao obećanu očekujemo, već je započela u Kristu i napreduje u slanju Duha Svetoga, te se po njemu nastavlja u Crkvi. U njoj, nadajući se budućim dobrima privodimo kraju djelo koje nam je Otac povjerio u svijetu te radimo na svojem spasenju (usp. LG 48, 1 – 2).

Svetost Crkve se najprije može pokazati ukoliko je baštinica svih milosti koje je Krist dao za spas svijeta. Ona ima sve sakramente, sve knjige svetog pisma, sve službe i molitve koje posreduju milosne snage za oslobođenje čovjeka. Svetost je u tome koliko Crkva živi svoju koinoniju, svoje zajedništvo, obraćenski mentalitet, iskrenu molitvu, bratsku i sestrinsku ljubav, poslušnost Isusovoj riječi, otvorenost Duhu i stalne susrete s Isusom. Svetost je stalna težnja Crkve, a plodovi te težnje očituju se u angažmanu Crkve za svijet, za siromašne, za one na rubu, za bolesne, za napuštene, ali i za svakoga čovjeka povijesti. Svetost je plod milosti i čovjekova nastojanja. Bit kršćanskog života je suradnički: tko se trudi, Bog mu daje milost. Tko moli, dobiva. Bog je tako ljubio svijet da je dao svoga jedinoga sina. Pitanje je kako vjernik voli taj isti svijet. U svijetu nam Isusov zov odzvanja i danas: pođi za mnom⁸⁹

Svi Kristovi vjernici, bez obzira na stalež, pozvani su i obvezani da idu putem svetosti i savršenstva vlastitoga staleža. Stoga neka se potrudite da ispravno upravljaju svojim osjećajima kako uporabom zemaljskih stvari i prijanjanjem uz bogatstvo, a protiv duha evanđeoskoga siromaštva, ne bi bili sprječavani na putu prema savršenoj ljubavi, imajući na pameti Apostolovu opomenu: Oni koji se služe ovim svijetom, neka se u njemu ne zaustavljaju jer prolazi obličje ovoga svijeta (usp. LG 42, 5).

⁸⁹ Usp. T. IVANČIĆ, *Crkva. Fundamentalno – teološka ekleziologija*, Teovizija, Zagreb, 2004., str. 323. – 324.

Literatura

- Biblija. *Sveto pismo Staroga i Novoga Zavjeta*, KS, Zagreb, 2008.
- BAJSIĆ, V., *Život i problemi crkvene zajednice*, KS, Zagreb, 2000.
- BRAJČIĆ, R., *Komentari dokumenata drugog vatikanskog sabora. Lumen Gentium II*, FTI, Zagreb, 1981.
- CASTELUCCI, E., „Očitovat ću u njima svoju svetost pred narodima“ (Ez 28, 25), u: *COMMUNIO*, 39 (2013.), br. 118.
- DENZINGER, H. – HÜNERMANN, P., (prir.), *Zbirka sažetaka vjerovanja, definicija i izjava o vjeri i ćudoređu*, UPT, Đakovo, 2002.
- DRUGI VATIKANSKI KONCIL, Dekret o misijskoj djelatnosti Crkve. *Ad gentes*, u: *Dokumenti*, KS, Zagreb, 2008.
- DRUGI VATIKANSKI KONCIL, Dekret o pastirskoj službi biskupa u Crkvi. *Christus Dominus*, u: *Dokumenti*, KS, Zagreb, 2008.
- DRUGI VATIKANSKI KONCIL, Dekret o službi i životu prezbitera. *Presbyterorum ordinis*, u: *Dokumenti*, KS, Zagreb, 2008.
- DRUGI VATIKANSKI KONCIL, Dogmatska konstitucija o Crkvi. *Lumen Gentium*, u: *Dokumenti*, KS, Zagreb, 2008.
- Dos SANTOS VAZ, A., *Budite sveti jer sam ja, Gospodin, Bog vaš, svet*, u: *COMMUNIO*, 39 (2013.), br. 118
- DUDA, B., *Koncilske teme*, KS, Zagreb, 1992.
- GALOT, J., *Mariologija. Bog i žena. Marija u spasenjskom djelu*, UPT, Đakovo, 2001.
- GIUSSANI, L., *Čemu Crkva?*, Verbum, Split, 2007.
- IKIĆ, N., *Kompendij katoličke pneumatologije, mariologije i eshatologije*, KBF, Sarajevo, 2011.
- IVANČIĆ, T., *Crkva. Fundamentalno – teološka ekleziologija*, Teovizija, Zagreb, 2004.
- Katekizam Katoličke Crkve*, Hrvatska biskupska konferencija – Glas Koncila, Zagreb, 1994.
- KASPER, W., *Crkva Isusa Krista*, KS, Zagreb, 2013.
- KOPIĆ, I., *Komentari dokumenata drugog vatikanskog sabora. Lumen gentium II*, FTI, Zagreb, 1981.
- MARKEŠIĆ, L., *Crkva Božja*, Svjetlo riječi, Sarajevo, 2005.
- PAVAO VI., *Evangelii nuntiandi. Naviještanje Evandjelja*, u: *Dokumenti* 50, KS, Zagreb, 2000.
- RAHNER, K. – VORGRIMLER, H., *Teološki rječnik*, UPT, Đakovo, 1992.

- SCHLOSSER, M., *Pozvani na svetost u communio sanctorum*, u: COMMUNIO, 39 (2013.), br.118
- SCHLÖGEL, H., *Svetost i grješnost Crkve. Moralno – teološke perspektive*, u: COMMUNIO, 39 (2013), br. 118.
- SCHNEIDER, A., *Crkva*, FTI, Zagreb, 2008.
- SCHNEIDER, A., *Mariologija*, FTI, Zagreb, 2008.
- ŠAGI – BUNIĆ, T., *Ali drugog puta nema*, KS, Zagreb, 1972.
- ŠAGI – BUNIĆ, T., *Poziv svih kršćana na svetost po konstituciji „Lumen Gentium“ II. vatikanskog sabora*, u: Bogoslovska smotra, 35. (1965.), br. 1
- TAMARUT, A., *Stvoren za ljubav*, Glas koncila, Zagreb, 2005.
- ZOVKIĆ, M., *Crkva kao Narod Božji*, KS, Zagreb, 1976.
- ZOVKIĆ, M., *Zagonetna svetost Crkve*, u: Vrelo života, 1(1975.), br. 1

Sadržaj

Sažetak	1
Summary	2
Uvod	3
1. CRKVA KRISTOVA	5
1.1. Postanak Crkve	5
1.2. Preegzistencija Crkve	7
1.3. Crkva kao sveopći sakrament spasenja i znak Krista	8
1.4. Trostruka služba Crkve	9
1.5. Oznake Crkve	11
2. SVETOST U SVETOM PISMU	13
2.1 Biblijski pojam svetosti	13
2.2 Svetost Boga i izabranog naroda	14
2.3. Pojam svetosti u Novom zavjetu	15
2.4 Izraz »sveta Crkva« u tradiciji i dokumentima Učiteljstva	16
3. CRKVA – SVETA I POSVEĆUJUĆA	19
3.1. Sveta Crkva	19
3.2. Posvećujuća Crkva	23
3.2.1. Jedna svetost u različitim službama	23
3.2.2. Svetost pastira i službenika	24
3.3 Misijska narav Crkve i evangelizacija	26
3.4. Marija – slika Crkve i uzor u svetosti	28
4. STVARNOST GRIJEHA U SVETOJ CRKVI	32
4.1. Prisutnost grijeha u Crkvi	33
4.2. Neka teološka mišljenja o grijesima u Crkvi	34
4.3. Drugi vatikanski sabor o odnosu Crkve i grijeha	37
	49

4.4. Ecclesia semper reformanda	37
5. OPĆI POZIV NA SVETOST U CRKVI	40
5.1. Poziv svima	40
5.2. Ljubav kao put svetosti	43
Zaključak	45
Literatura	47
Sadržaj	49